

**ՀԱՆՐԱՅԻՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

ՀԾԿՅ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

**20
25**

Հավելված
Հաստատված է Հայաստանի
Հանրապետության
հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի
2024 թվականի սեպտեմբերի 25-ի
N 316-L որոշմամբ

ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 2025
ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

01 ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԲՆԱԳԱԿԱՌ

- 1.1 ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ
- 1.2 ԷԼԵԿՏՐՈՒԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ԾՈՒԿԱՅԻ ԱԶԱՏԱԿԱՆԱՑՈՒՄ
- 1.3 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
- 1.4 ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ ԵՎ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ
- 1.5 ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

02 ԶՐԱՅԻՆ ՈՒՈՐՏ

- 2.1 ԶՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ, ԽՄԵԼՈՒ ԶՐԻ ՍՊԱՌՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ ԵՎ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՊԱՐԶԵՑՈՒՄ
- 2.2 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

03 ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱԿԱՌ

04 ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹՅՈՒՆ

05 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

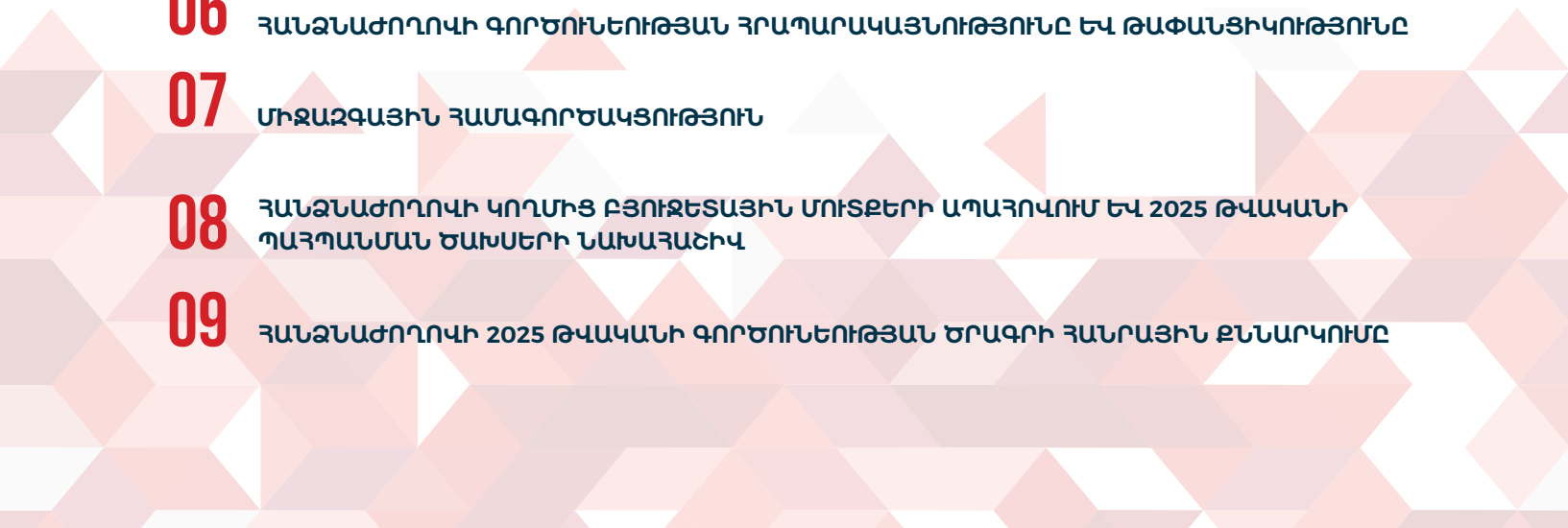
- 5.1 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ
- 5.2 ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՈՐԱԿԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

06 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅՈՒՆ

07 ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

08 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԵՎ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԾԱԽՍԵՐԻ ՆԱԽԱՀԱՇԻՎ

09 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը (այսուհետ՝ հանձնաժողով) պետական քաղաքականություն իրականացնող ինքնավար մարմին է, որը օրենքներով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի, հեռահաղորդակցության (էլեկտրոնային հաղորդակցության), փոստային կապի (ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման մասով), երկաթուղային տրանսպորտի (ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարի սահմանման մասով), տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման (սակագների մասով) բնագավառները և ջրային ոլորտը:

Հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորող մարմնի դերն ու նշանակությունը նորովի արժևորվեցին 2015 թվականի Սահմանադրության ընդունմամբ, երբ սահմանադրաիրավական կարգավորումների հիմքում դրվեց միջազգային առաջավոր փորձը՝ ուղղված ինստիտուցիոնալ, քաղաքական, իրավական և ֆինանսական առումով անկախ մասնագիտացված կարգավորող մարմնի ձևավորելուն: Նշված փոփոխությունների արդյունքում հանձնաժողովին վերապահվեց ինքնավար մարմնի կարգավիճակ, որը ամրագրվեց նաև գործընթացին հաջորդած «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի փոփոխություններով՝ նախատեսելով անկախ և ինքնավար կարգավորող մարմնի գործունեության ապահովման օրենսդրական երաշխիքները:

Հանձնաժողովը, որպես ինքնավար մարմին, կոչված է հավասարակշռելու հանրային ծառայություններից օգտվող սպառողների և ոլորտի տնտեսվարող անձանց շահերը՝ հիմքում դնելով կարգավորող մարմնի անկախությունը և կառույցի նկատմամբ վստահության բարձրացումը:

ՅԾԿՅ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Ելնելով նշվածից և հաշվի առնելով հանրության համար կարգավորվող ծառայությունների կենսական նշանակությունը՝ հանձնաժողովն իր 2025 թվականի տարեկան գործունեության ծրագրով նախանշել է այն հայեցակարգային մոտեցումները, որոնք կապահովեն արդյունավետ և հանրագուտ կարգավորման քաղաքականության իրականացում:

Հանձնաժողովի բնականոն աշխատանքը, «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի համաձայն, համակարգում և ապահովում է հանձնաժողովի նախագահը, իսկ հանձնաժողովի կառուցվածքային ստորաբաժանումների աշխատանքը՝ օրենսդրությամբ իրենց վերապահված իրավասությունների շրջանակում, հանձնաժողովի անդամները և գլխավոր քարտուղարը:

Հանձնաժողովի կառուցվածքային ստորաբաժանումներն են.

- Սակագնային քաղաքականության վարչություն,
- Իրավաբանական և լիցենզավորման վարչություն,
- Հեռահաղորդակցության վարչություն,
- Ֆինանսատեխնիկական և դիմումների քննարկման վարչություն,
- Գործերի կառավարման վարչություն,
- Անձնակազմի կառավարման բաժին,
- Հաշվապահական հաշվառման և սոցիալական ծրագրերի իրականացման բաժին,
- Միջազգային համագործակցության բաժին:

1

ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

1.1 ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

2025 թվականի ընթացքում հանձնաժողովն իր գործունեության ծրագրային ուղղությունների տիրույթում նախանշել է մի շարք իրավական բարեփոխումներ՝ միտված գործող կարգավորումների կատարելագործմանը, իրավական բացերի լրացմանը և կանոնակարգերի լրամշակմանը: Մասնավորապես՝

- Հանձնաժողովը կշարունակի գործուն մասնակցություն ունենալ Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ամբողջական ազատականացմանն ուղղված բարեփոխումների շրջանակներում «Էլեկտրաէներգետիկայի մասին» և «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգաարդյունավետության մասին» նոր օրենքների նախագծերի մշակման աշխատանքներին, որոնց ընդունումը՝ Եվրոպայի միության դիրեկտիվների պահանջների հաշվառմամբ, սկիզբ կհանդիսանա էներգետիկայի բնագավառում բարեփոխումների երկրորդ փուլի համար:

«Էլեկտրաէներգետիկայի մասին» և «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգաարդյունավետության մասին» օրենքների նախագծերով, մասնավորապես, նախատեսվում է Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հետագա զարգացմանն ու մրցակցության խթանմանն ուղղված կարգավորումների ներդրում, հաղորդման և բաշխման ցանցերի օպերատորների գործառնությանը և շահերի բախման կանխարգելման տարանջատում ու կարգավորում, հանձնաժողովի ինստիտուցիոնալ կարողությունների բարձրացում և գործառնության հստակեցում, միջպետական առևտրին վերաբերող կարգավորումների հստակեցում, հանրային ծառայության պարտավորություն սահմանելու, հաշվեկշռման ծառայությունը մրցակցային կարգով մատուցելու հնարավորություն, վերականգնվող էներգետիկայի հետագա զարգացման համար անհրաժեշտ օրենսդրական կարգավորումների կատարելագործում:

- Սահմանադրաիրավական պահանջին, միջազգային փորձին և Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի (ՀԸԳՀ/CEPA) շրջանակում Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնած հանձնառություններին համահունչ, հանձնաժողովի ինստիտուցիոնալ կայացմանն ուղղված հաջորդ շրջափուլին ընդառաջ, հանձնաժողովը կշարունակի «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Պետական պաշտոններ և պետական ծառայության պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վարձատրության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Կառավարչական իրավահարաբերությունների կարգավորման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի փաթեթի մշակման աշխատանքները:

Օրինագծերի փաթեթով նախատեսվում է հանձնաժողովի ֆինանսական անկախության ապահովմանն ուղղված վերջինիս ֆինանսավորման բանաձևի վերանայում՝ սահմանելով ֆինանսավորման միջազգային լավագույն փորձին և Եվրոպական միության օրենսդրությամբ սահմանված սկզբունքներին համահունչ պարտադիր վճարների մեխանիզմի ներդրում, ինչպես նաև հանձնաժողովի ֆունկցիոնալ անկախությանն ուղղված՝ հանձնաժողովի կողմից քաղաքացիական ծառայողների մրցույթի անցկացման, հանձնաժողովում քաղաքացիական ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու համար անհրաժեշտ պաշտոնի անձնագրի՝ կրթության, աշխատանքային ստաժի և այլ չափանիշների, ինչպես նաև հանձնաժողովի կողմից իր սահմանած կարգով և դեպքերում վճարովի հիմունքներով փորձագետի ներգրավման հնարավորություն:

- Հանձնաժողովը, իր դիրքորոշմանը ներկայացնելու պարագայում, կմասնակցի նաև «Ջերմամատակարարման մասին» և «Գազամատակարարման մասին» նոր օրենքների մշակման աշխատանքներին, որոնք ուղղված կլինեն գործող օրենսդրական կարգավորումների՝ ԵՄ դիրեկտիվների պահանջների հետ ներդաշնակեցմանը: Հանձնաժողովը, բացի հիշյալ օրենքների մշակմանը մասնակցություն ունենալուց, դրանց ընդունումից հետո կնախաձեռնի դրանից բխող իր հրավական ակտերի մշակման կամ գործող ակտերի լրամշակման աշխատանքներ:
- Հաշվի առնելով երկրի էլեկտրաէներգետիկական համակարգի առանձնահատկությունները, հենվելով ինչպես միջազգային առաջավոր փորձի, այնպես էլ ներքին շուկայի սպառողների պաշտպանության, արտադրության և սպառման շուկաներում պատասխանատվության միջոցների ներդրման և այլ հիմնարար սկզբունքների վրա՝ հանձնաժողովի կողմից կշարունակվեն Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելի զարգացմանն ուղղված իրավակարգավորումների (այդ թվում՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկաների առևտրային կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկաների պայմանագրերի նոր օրինակելի ձևերի, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման և բաշխման ցանցային կանոնների) կատարելագործման աշխատանքները:
- Հանձնաժողովը, «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքում և ճյուղային օրենքներում կատարվելիք փոփոխությունների ընդունումից հետո կնախաձեռնի իր կողմից ընդունվող ենթաօրենսդրական ակտերի իմպլեմենտացման գործընթաց՝ միևնույն ժամանակ շարունակելով կարգավորման մեխանիզմների կատարելագործմանն ուղղված իր հրավական ակտերի լրամշակման աշխատանքները:

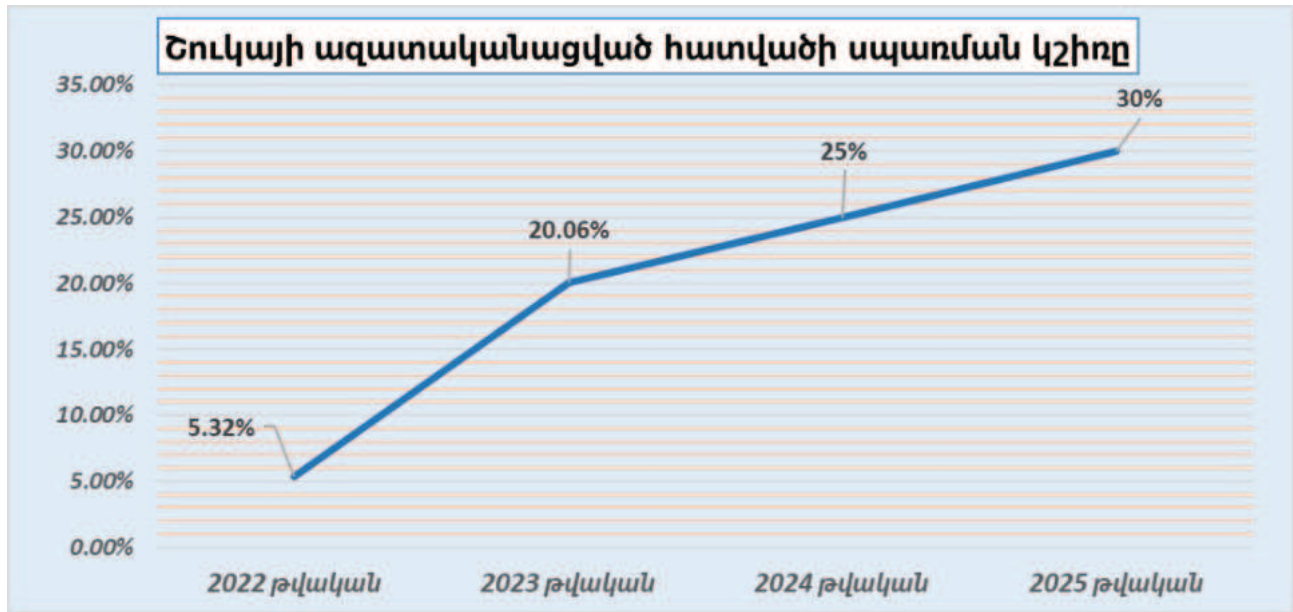
1.2 ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ԱԶԱՏԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

2022 թվականի փետրվարի 1-ից էլեկտրաէներգետիկական շուկան անցում կատարեց նոր՝ առավել ազատական մոդելի: Ռեֆորմը հիրավի կարելի է ամենաարմատականը համարել 2004 թվականից ոլորտում իրականացված բարեփոխումներից ի վեր:

Ռեֆորմի հիմքում ընկած կոնցեպտուալ տարրերն են՝

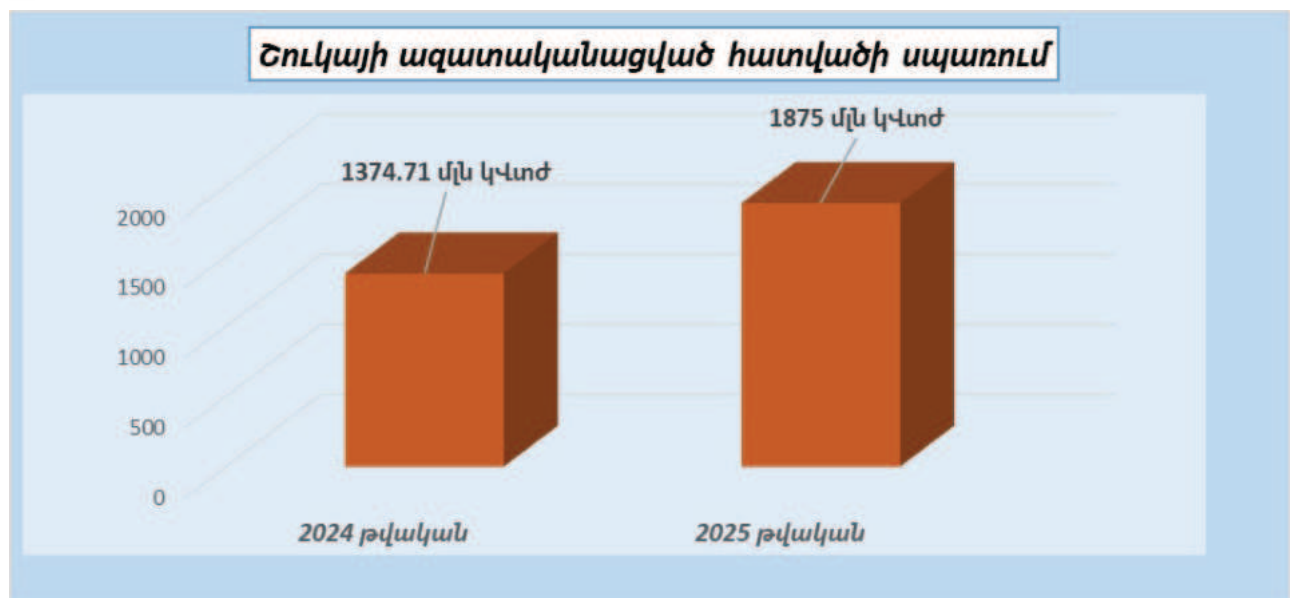
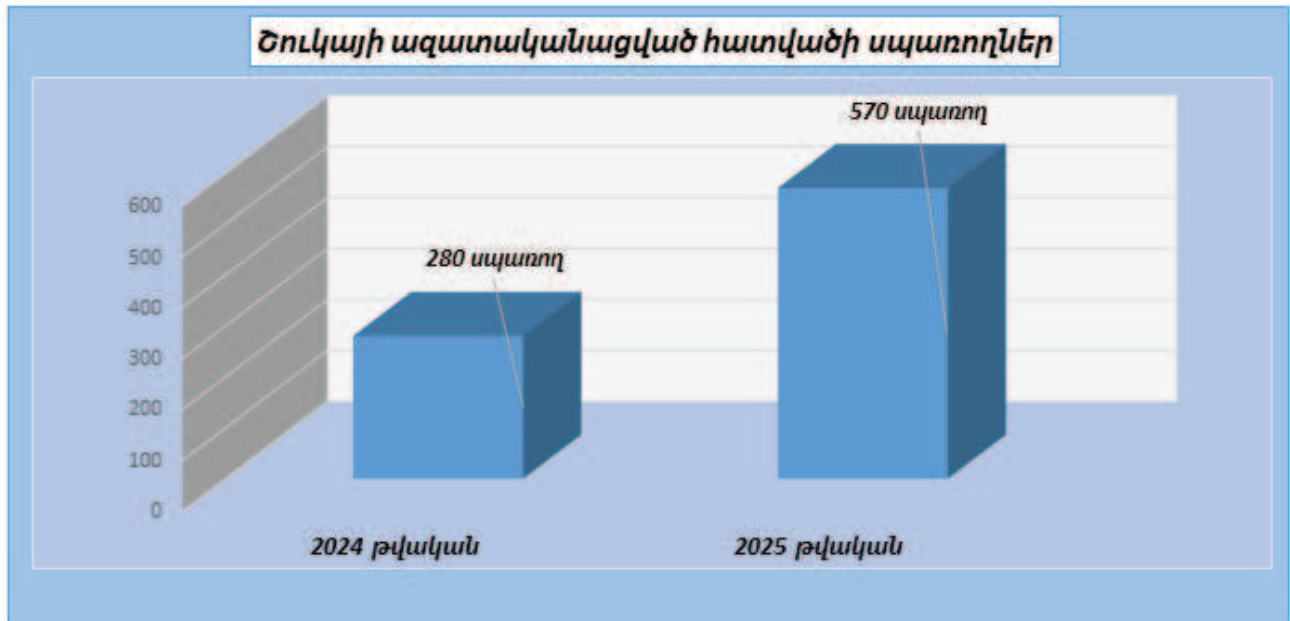
- Էլեկտաէներգետիկական համակարգում մենաշնորհի՝ մրցակցությամբ փոխարինումը (դեմոնոպոլիզացիա).
- ընտրության հնարավորություն սպառողների համար՝ մրցակցային մատակարարների ընտրության (մանրածախ շուկա) կամ որպես որակավորված սպառողներ՝ անմիջապես մեծածախ շուկային մասնակցության միջոցով.
- մրցակցային մասնակիցների մուտք էլեկտրաէներգետիկական շուկա.
- առևտրի թվայնացում և ամսական առևտրի փոխարինում իրական ժամանակում ընթացող ժամային առևտրով՝ շուկայի միասնական էլեկտրոնային հարթակի կառավարման ծրագրի միջոցով.
- ներդրումների խթանում՝ առավելապես արևային էներգետիկայի բնագավառում.
- հասցեական պատասխանատվություն և պլանավորման լավարկում.
- միջսահմանային առևտրի խթանում՝ էլեկտրական էներգիայի ներկրման և արտահանման պարզեցված կարգավորումների ներդրմամբ.
- մեծածախ առևտրի իրականացում շուկայի 3 բաղադրիչում՝ ուղիղ պայմանագրերի շուկա, օր առաջ շուկա, հաշվեկշռման շուկա.
- անցումային կարգավորումներ՝ ռեֆորմի հարթ և անցնցում իրականացման նպատակով:

Շուկայի մեկնարկից երկու տարի անց էլեկտաէներգետիկական համակարգում մենաշնորհի՝ մրցակցությամբ փոխարինման (դեմոնոպոլիզացիա) արդյունքում շուկայի ազատականացված հատվածում ձեռք բերվող էլեկտրական էներգիայի մասնաբաժինը կազմում է ներքին սպառման շուրջ 20.06%-ը՝ 2022 թվականի 5.3%-ի համեմատությամբ: 2024 թվականի արդյունքներով այդ ցուցանիշը կանխատեսվում է շուրջ 25%, իսկ 2025 թվականի արդյունքներով՝ շուրջ 30%:

2022 թվականի փետրվարի 1-ից էլեկտրաէներգետիկական համակարգի բոլոր սպառողներին տրված է ընտրության իրավունք՝ ինքնուրույն որոշելու սեփական մատակարարին. այլ կերպ ասած՝ սպառողն ինքն է որոշում շարունակել իրեն անհրաժեշտ էլեկտրական էներգիան գնել պատմականորեն մենաշնորհ ունեցող «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունից՝ հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով, թե ընտրել մրցակցային այլ մատակարարի և վճարել չկարգավորվող պայմանագրային գնով: Ընդ որում, մրցակցային մատակարարի ընտրության դեպքում ևս «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը պարտավոր է տեղափոխել մրցակցային եղանակով գնված էլեկտրական էներգիան, վճարվելով միայն հանձնաժողովի սահմանած էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայության սակագներով: Կոմերցիոն սպառողներին իրավունք է տրված անմիջականորեն մասնակցելու մեծածախ շուկային, ինչն իր հերթին նշանակում է էլեկտրական էներգիայի գնում անմիջապես արտադրողից կամ մեծածախ առևտուր իրականացնողից (թրեյդերից):

Ներկայումս շուկայի ազատականացված հատվածում գործում են ավելի քան 280 բարձր լարման սպառողներ, որոնցից 14-ը որակավորված սպառողներ են և իրենց անհրաժեշտ էլեկտրական էներգիան գնում են մեծածախ շուկայից՝ ինքնուրույն մասնակցելով առևտրին: Մատակարարների և թրեյդերների նոր ինստիտուտի ներդրման արդյունքում 2024 թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ արդեն իսկ ոլորտում գործունեություն են իրականացնում հանձնաժողովի կողմից լիցենզավորված 20 մատակարարներ և 7 թրեյդերներ: Բացի այդ, նույն ամսաթվի դրությամբ էլեկտրաէներգետիկական շուկայում գործում են 106 մրցակցային էլեկտրակայաններ, որոնք մինչև 2025 թվականի ավարտը կավելանան ևս 49-ով, այդ թվում՝ «էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված էլեկտրական էներգիայի գնման երաշխիքային ժամկետը լրանալու արդյունքում 28 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ և կառուցման փուլից շահագործման փուլ անցնելու արդյունքում գնման երաշխիք չունեցող թվով 21 արևային էլեկտրակայաններ: Մինևույն ժամանակ, 2025 թվականին նախատեսվում է շուրջ 290 նոր սպառողների մուտքն ազատական շուկա, տարեկան ընդհանուր՝ շուրջ 500 մլն կՎտժ սպառման ծավալով:

Մեծածախ շուկայում առևտուրը ենթադրում է օպտիմալ պլանավորում և հասցեական պատասխանատվություն՝ ինչպես սպառման, այնպես էլ արտադրության հատվածում: Շուկայի նոր մոդելի շրջանակում ամսական առևտուրը փոխարինվել է ժամային առևտրով, ինչի արդյունքում շուկայում գործող յուրաքանչյուր առևտրի մասնակից պատասխանատվություն է կրում տվյալ ժամի համար իր գնած կամ վաճառած հոսանքի ծավալից շեղվելու համար: Առևտուրն ամբողջությամբ թվայնացված է և իրականացվում է միասնական էլեկտրոնային հարթակի՝ շուկայի կառավարման ծրագրի միջոցով:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում առևտուրն իրականացվում է հետևյալ սեգմենտներում՝

- ուղիղ պայմանագրերի շուկա, որն իր հերթին բաղկացած է երկարաժամկետ (ԵՐՊ), կարգավորվող (ԿՈՒՊ) և չկարգավորվող (ՉՈՒՊ) ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչներից: Ընդ որում, կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչը գործարկվել է 2023 թվականի փետրվարի 1-ից:
- օր-առաջ շուկայում (ՕԱՃ),
- հաշվեկշռման շուկայում՝ սահմանված մեխանիզմով (հաշվեկշռման ծառայություն մատուցողի՝ ՀԾՄ-ի կողմից):

2025 թվականին կշարունակվեն քննարկումները երկարաժամեո ուղիղ պայմանագրերի շուկայի կարգավորվող բաղադրիչում էլեկտրական էներգիայի առևտրի իրականացման մոդելի հնարավոր վերանայման շուրջ, որի արդյունքներով, անհրաժեշտության դեպքում նոր միայն կիրականացվեն համապատասխան փոփոխություններ:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի գործարկումից ի վեր՝ կնքվել են ավելի քան 14000 պայմանագրեր, որոնցից 16-ը՝ երկարաժամեո պայմանագրերի բաղադրիչում, 459-ը՝ կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 132-ը՝ տեղական և 23-ը՝ միջպետական չկարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 13442-ը՝ օր-առաջ շուկայում:

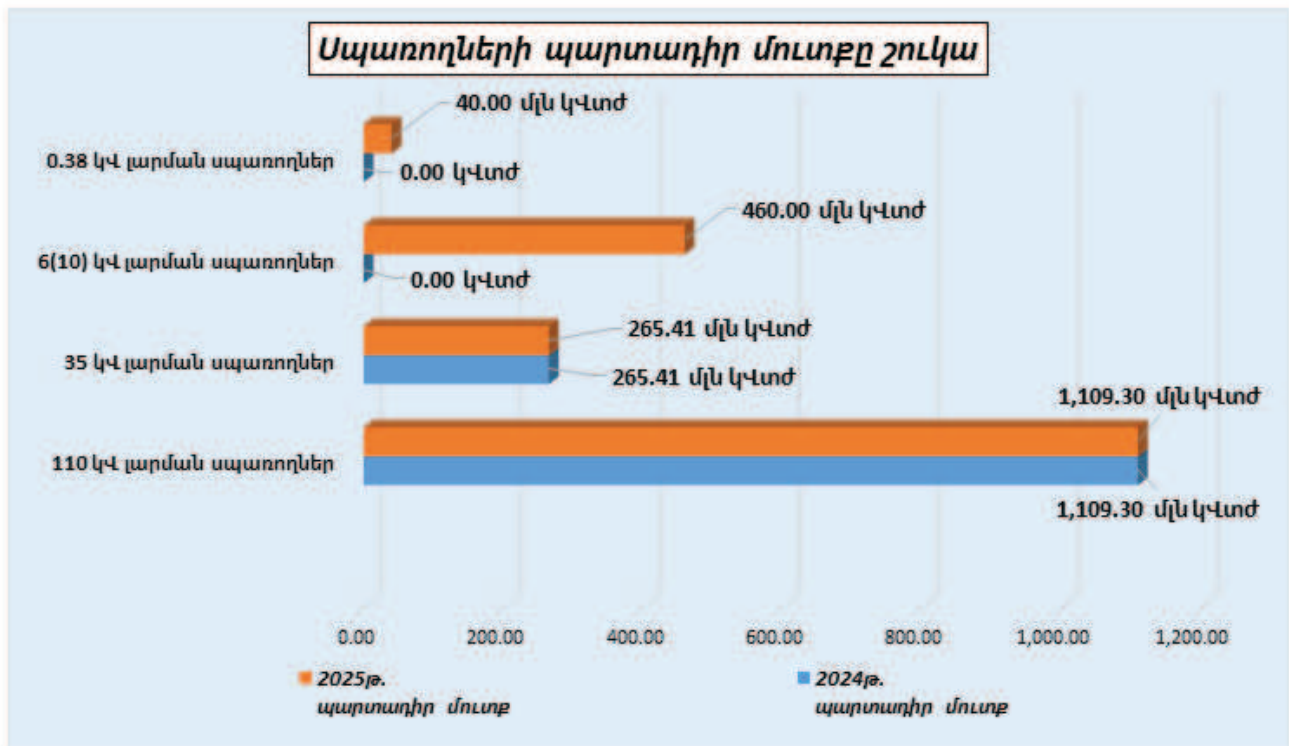
Նախատեսվում է վերանայել հաշվեկշռման և հաճախականության կարգավորման նպատակով երկրորդային և երրորդային պահուստի ապահովման ծառայության վճարի հաշվարկման մեխանիզմը և այն ներդնել 2025 թվականի փետրվարի 1-ից՝ հիշյալ ծառայության վճարի հաշվարկման հիմքում դնելով էլեկտրական էներգիայի փաստացի սպառման ծավալները:

Շուկայի ազատականացումը և էլեկտրական էներգիայի ներկրման ու արտահանման պարզեցված կարգավորումների ներդրումը կարևոր ազդակ են միջսահմանային առևտրի խթանման համար: Շուկայի մեկնարկից ի վեր, շնորհիվ հանձնաժողովի կողմից էլեկտրական էներգիայի ներկրման ու արտահանման գործունեությունների իրականացման վերաբերյալ կարգավորումների լավարկման, Վրաստանից ներկրվել է շուրջ 180 մլն կՎտժ, ինչպես նաև՝ արտահանվել 510 մլն կՎտժ էլեկտրական էներգիա, որի տարեկան միջին ցուցանիշը շուրջ տասն անգամ գերազանցում է շուկայի մեկնարկին նախորդած 10 տարիների միջին տարեկան ցուցանիշը: Ներկայումս 2 մատակարարների կողմից կնքվել են Վրաստանից էլեկտրական էներգիայի ներկրման պայմանագրեր՝ 188,5 մլն կՎտժ և 11,2 մլն կՎտժ քանակներով: Այդուհանդերձ, հարկ է նշել, որ միջսահմանային առևտրի ներուժը հնարավոր կլինի ամբողջությամբ օգտագործել Հայաստան-Վրաստան և դեպի Իրան միջպետական նոր բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման գծի գործարկման արդյունքում, ինչպես նաև Եվրասիական տնտեսական միության (ԵԱՏՄ) ընդհանուր էներգետիկական շուկայի գործարկումից հետո:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման համատեքստում հանձնաժողովին վերապահված գործառնություններին լրացվել է, ըստ էության, ամբողջովին նոր ինստիտուցիոնալ գործառնությ՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մոնիթորինգ: Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող մոնիթորինգի արդյունավետ կիրառումից է մեծապես կախված շուկայի բնականոն աշխատանքը, վերջնարդյունքում՝ նաև ազատականացման ռեֆորմի աստիճանական և անցնցում իրագործման հաջողումը: Հանձնաժողովին վերապահված հիշյալ գործառնության շրջանակում 2025 թվականին նախատեսվում է մոնիթորինգի գործիքների առավել ընդլայնված և արդյունավետ կիրառում, կշարունակվի հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից դիտարկվել շուկայի գործունեությունը և դրա շրջանակում կնքվող գործարքների՝ շուկայի կանոններին համապատասխանությունը, ինչը հնարավորություն կտա հնարավորինս շուտ բացահայտել շուկայի մասնակիցների բացթողումները, կանխել վերջիններիս կողմից թույլ տրված հակամրցակցային գործելակերպը, տալ հասցեական գնահատականներ և առաջադրել օպերատիվ կերպով լուծումներ առևտրի ընթացքում ծագող օբյեկտիվ խնդիրներին, որոնց արդյունքում կշարունակվի շուկայի ներկայիս մոդելի հիմքում ընկած հիմնական կարգավորող իրավական ակտերի (էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններ, օֆերտայի պայմանագրի օրինակելի ձև, հաղորդման և բաշխման ցանցային կանոններ) լավարկման աշխատանքները:

Նշված գործառույթի դժվարությունը պայմանավորված է ոչ միայն կատարման ենթակա աշխատանքին բնորոշ մեծ ծավալներով, այլև խիստ մասնագիտական գիտելիքներ պահանջող կադրերի ներգրավման և վերջիններիս հետևողական ու մշտական վերապատրաստման անհրաժեշտությամբ: Հաշվի առնելով շուկայի առջև ծառայած մարտահրավերներին ու խնդիրներին ժամանակին, պատշաճ և համակողմանի լուծումներ տալու անհրաժեշտությունը հանձնաժողովում ստեղծվել է էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնագիտացված ստորաբաժանում:

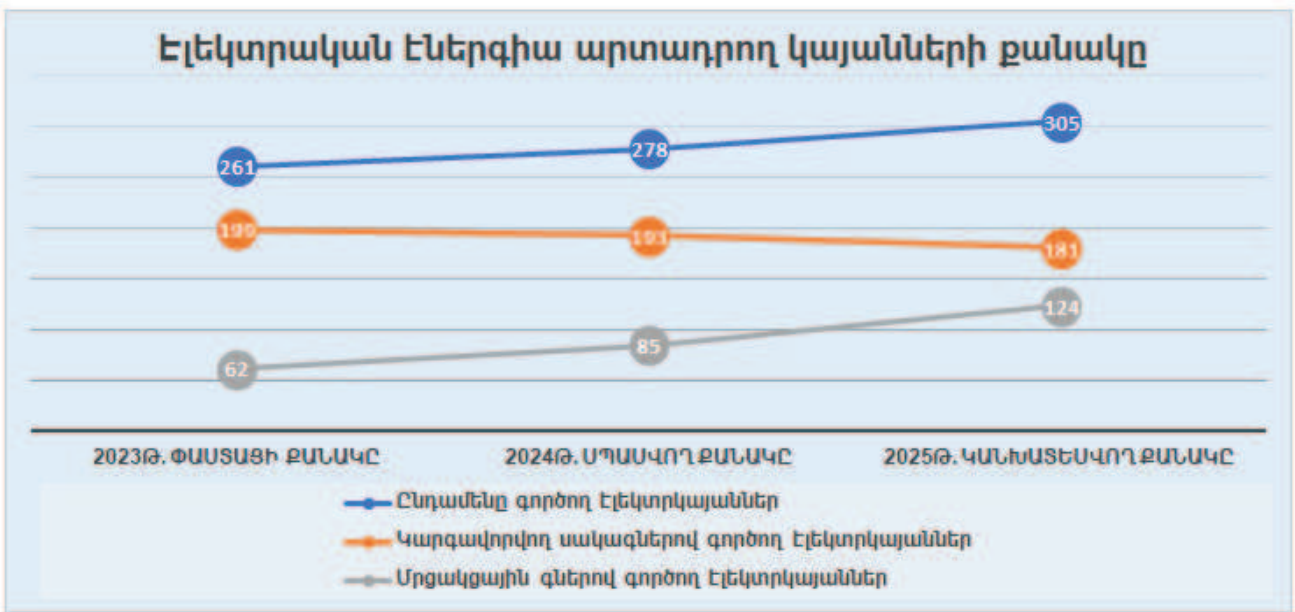
Շուկայի ազատականացման բարեփոխումը հնարավորինս հարթ և անցնցում իրականացնելու նպատակով, ինչպես նաև ելնելով էլեկտրաէներգետիկական համակարգի բարեփոխումների հիմքում դրված ներքին շուկայի սպառողների շահերի պաշտպանության հիմարար սկզբունքից՝ սահմանվել են փուլային կարգավորումներ, այդ թվում՝ շուկայի մրցակցային հատված պարտադիր մուտքի ժամկետներ՝ պայմանավորված վերջիններիս լարման մակարդակով և տարեկան սպառմամբ: 2025 թվականի փետրվարի 1-ից նախատեսվում է 6(10) կՎ լարմամբ սպառողների պարտադիր մուտք շուկա՝ շուրջ 460 մլն կՎտժ և 0.38 կՎ լարմամբ սպառողների պարտադիր մուտք շուկա՝ շուրջ 40 մլն կՎտժ սպառման ծավալով: 2025 թվականի ընթացքում նախատեսվում է քննարկել շուկայի մրցակցային հատված պարտադիր մուտքի չափանիշների վերանայման և սպառողների շրջանակի ընդլայնման հարցերը:

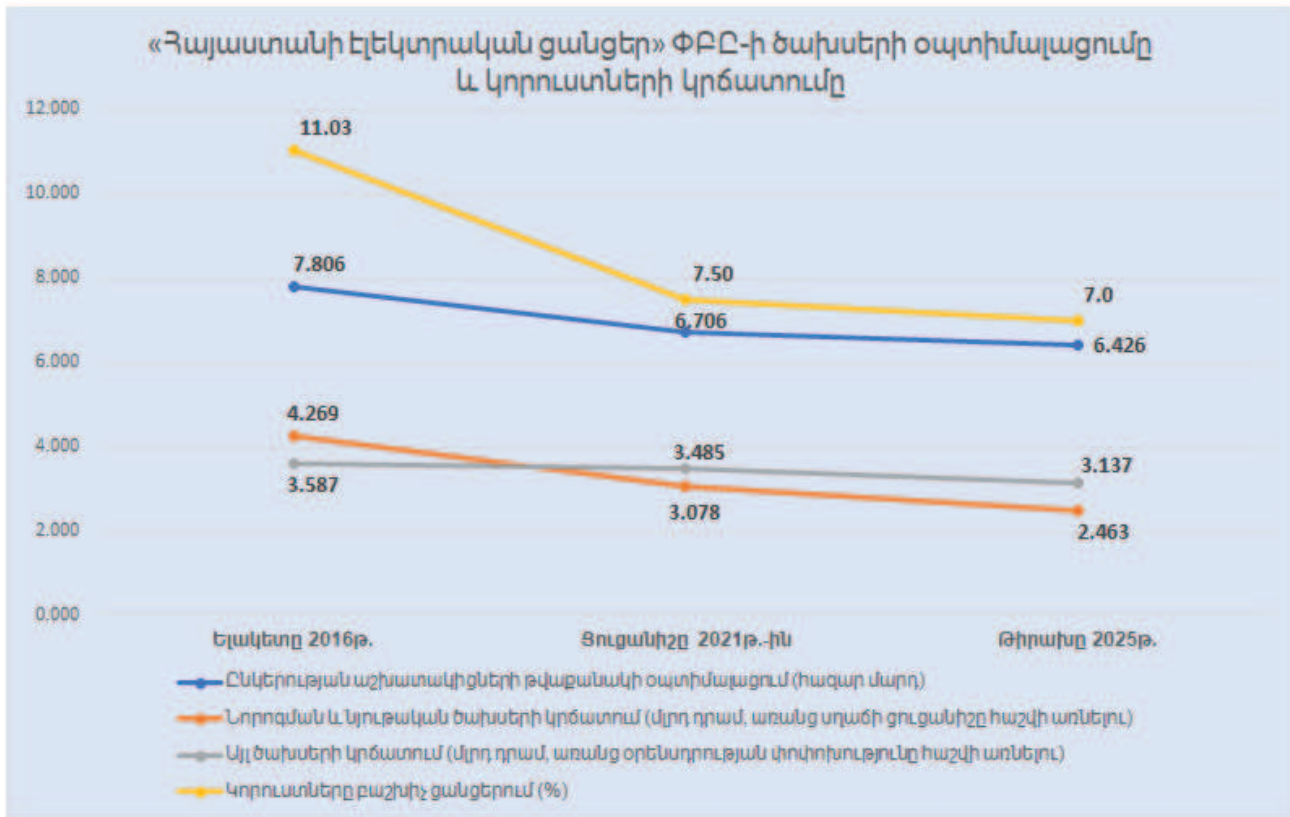
1.3 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող սակագնային քաղաքականությունը նպատակաուղղված է հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց բնականոն տնտեսական գործունեության ապահովմանը, ինչպես նաև սպառողների և կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց շահերի հավասարակշռմանը՝ միաժամանակ հնարավորություն ընձեռելով իրականացնելու արդիականացման և հեռանկարային զարգացման ծրագրեր:

Մասնավորապես, Էներգետիկայի բնագավառում ընկերությունների գործունեության առանձնահատկություններից ելնելով, հանձնաժողովի կողմից կիրառվում են միջազգային պրակտիկայում ընդունված կարգավորման մեխանիզմները՝ ինչպես ծախսերի (cost based) որոշման վրա հիմնված, այնպես էլ արդեն իսկ շուկայական (market based) մեխանիզմները: Ընդ որում, «cost based» մեխանիզմի մասով կիրառվում են շահույթի դրույքի սահմանային մակարդակի (rate of return regulation), սահմանային հասույթի մակարդակի (revenue cap regulation) և սահմանային սակագնի մակարդակի (price cap regulation) մեթոդները: Կարգավորման «market based» մեխանիզմի մասով, Էլեկտրաէներգետիկական ազատական շուկայի գործունեությանը զուգընթաց՝ կավելանա նշված սկզբունքով գործող շուկայի մասնակիցների թիվը: Մասնավորապես, կանխատեսվում է, որ 2025 թվականի ավարտին կգործեն մրցակցային գներով թվով 124 էլեկտրական էներգիա արտադրող կայաններ:

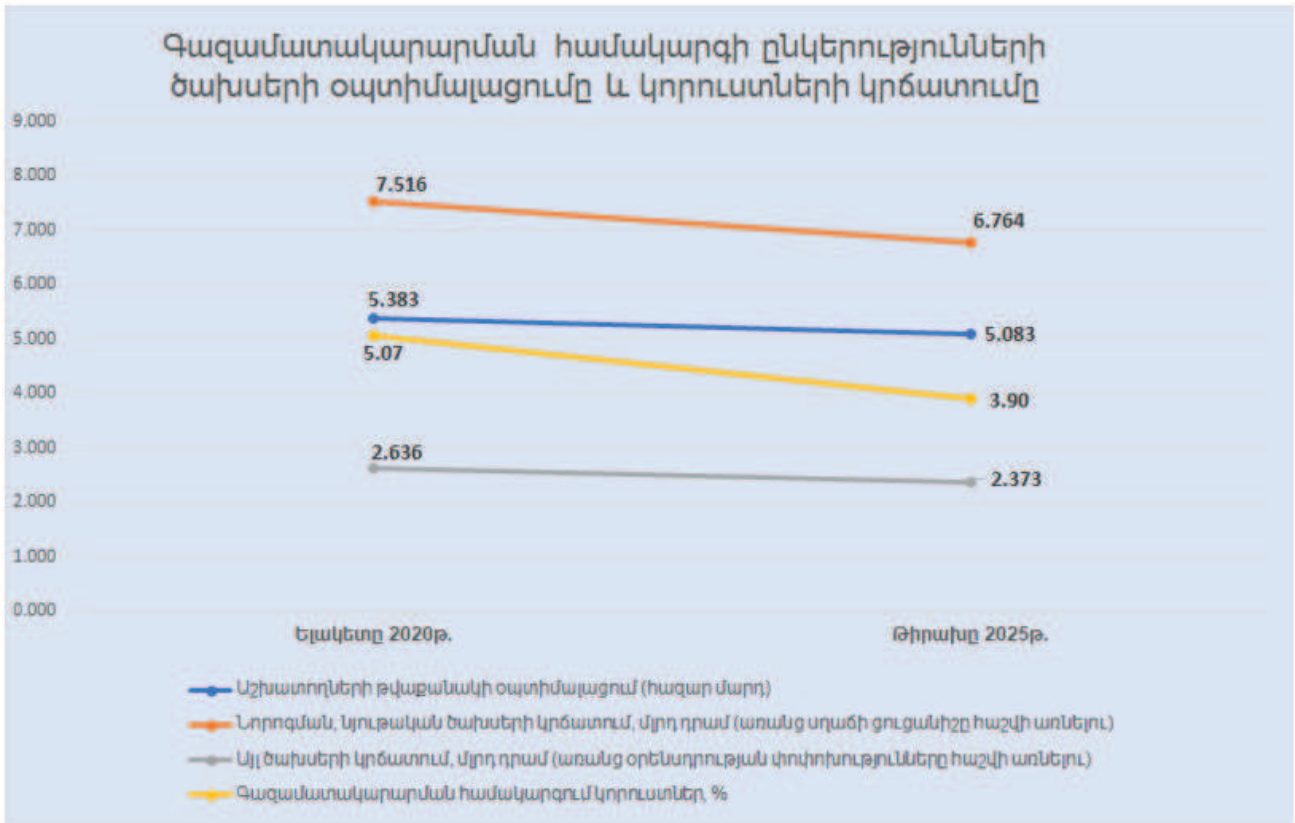

Կարգավորման «cost based» մեխանիզմների կիրառման ժամանակ որոշ ընկերությունների մոտ արդեն իսկ կիրառվում է խթանիչ կարգավորման գործիքակազմ (incentive-based mechanisms)՝ ավելի բարձր արդյունավետության մակարդակ ապահովելու նպատակով: Այս մոտեցումը խթան է, որպեսզի ընկերությունները յուրաքանչյուր կարգավորման ժամանակահատվածի համար հնարավորինս արագ հասնեն ծախսերի օպտիմալացման և կորուստների կրճատման՝ այդ ընթացքում ստանալով լրացուցիչ օգուտներ, իսկ կարգավորման ժամանակահատվածի ավարտին հաջորդող տարվա սակագներում արդեն իսկ հաշվի կառնվեն բարելավված ցուցանիշները դրական ազդեցություն ունենալով սպառողների սակագների վրա: Խթանիչ սակագնային քաղաքականություն կիրառվում է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության և գազամատակարարման համակարգի ընկերությունների նկատմամբ: Մասնավորապես, 2025 թվականի փետրվարի 1-ին ավարտվում է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության խթանիչ սակագնային քաղաքականության կարգավորման 2-րդ ժամանակահատվածը, որի ավարտին, սակագների հաշվարկներում նախատեսվում է ունենալ ստորև նշված գծապատկերում արտացոլված հիմնական ցուցանիշների մասով կրճատում:

ՀԾԿ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌԻՔՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Գազամատակարարման համակարգում ևս 2025 թվականին ավարտվում է խթանիչ սակագնային քաղաքականության կարգավորման 1-ին ժամանակահատվածը, որի ավարտին ևս սակագների հաշվարկներում նախատեսվում է ունենալ ստորև նշված գծապատկերում արտացոլված հիմնական ցուցանիշների մասով կրճատում:

Հանձնաժողովը 2025 թվականի ընթացքում ևս հետևողականություն կդրսևորի իրականացվող սակագնային քաղաքականության կատարելագործման աշխատանքներում, այդ թվում՝ էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրով նախատեսված միջոցառումներից բխող: Մասնավորապես, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի N°48-Լ որոշմամբ հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրի (մինչև 2040 թվականը) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցի 4.3 կետին համապատասխան, էլեկտրական էներգիա սպառողների համար ռեակտիվ էներգիայի սակագների ներդրման նպատակով կիրականացվի ուսումնասիրություն, որի արդյունքում կորոշվեն սակագնային քաղաքականության բարելավման հետագա ուղղությունները:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունում և գազամատակարարման համակարգում կիրառվող խթանիչ սակագնային քաղաքականության շրջանակում քննարկումներ են նախատեսվում սպառողների թվաքանակի փոփոխությամբ պայմանավորված աշխատողների, նորոգման և նյութական ծախսերի փոփոխությունը հաշվի առնող ճշգրտման մեխանիզմ ներդնելու շուրջ, որի արդյունքներով, անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան փոփոխություններ կկատարվեն գործող մեթոդիկաներում՝ այն կիրառելով 2025 թվականին սկսվող կարգավորման հաջորդ ժամանակաշրջանի համար:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային հատվածի զարգացման պայմաններում 2025 թվականին կուսումնասիրվի էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայության համար երկդրույք սակագնային համակարգ ներդնելու հարցը՝ նպատակ ունենալով խթանել սպառողների սպառման համակարգերի հզորությունների՝ պատմականորեն ձևավորված մեծությունների համապատասխանեցումը սպառողների իրական պահանջներին:

Կշարունակվեն էներգետիկայի բնագավառում էներգետիկ հաշվեկշիռների, կարգավորվող ընկերությունների կողմից լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ ծախսերի ու պարտավորությունների, իրականացված ներդրումների և սակագների վրա ազդող մի շարք այլ գործոնների վերլուծության և, ըստ անհրաժեշտության, սակագների վերանայման աշխատանքները:

Հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության դրամի փոխարժեքի տատանումները և սղաճի փոփոխությունները՝ կճշգրտվեն «էներգետիկայի մասին» օրենքով նախատեսված գնման երաշխիք ունեցող փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից և էներգիայի վերականգնվող այլ աղբյուրների կիրառմամբ գործող կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները, որոնք ուժի մեջ կմտնեն 2025 թվականի հուլիսի 1-ից: Այս գործընթացը կրում է պարբերական բնույթ և իրականացվում է յուրաքանչյուր տարի:

2025 թվականին կուսումնասիրվեն և կհաստատվեն երկդրույք սակագնային համակարգում գործող՝ էլեկտրական էներգիա արտադրող խոշոր կայանների կողմից հանձնաժողովի համաձայնեցմանը ներկայացվող պայմանագրային և տնօրինելի էլեկտրական հզորությունների չափաքանակները:

2025 թվականին կսահմանվեն նաև «Երևանի ջերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության առաքվող և «ԱՐՄՓԱՈՒԵՐ» փակ բաժնետիրական ընկերությունից ձեռք բերվող էլեկտրական էներգիայի ամսական չափաքանակները:

1.4 ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ ԵՎ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ

Հանձնաժողովի գործառնություններից իր կարևորությամբ առանձնանում է էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների կողմից իրականացվող կարճաժամկետ և երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի ուսումնասիրության և համաձայնեցման գործընթացը, այդ թվում՝ ընկերությունների ներդրումային գործունեության արդյունքների վերաբերյալ համապատասխան վերլուծական տեղեկանքների կազմումն ու հրապարակումը: Նշված աշխատանքները կարևորվում են սակագներում ներառման ենթակա ներդրումների օգտակար և օգտագործվող ծավալի որոշման, ներդրումների արդյունավետության գնահատման, այդ համատեքստում անարդյունավետ և ոչ հիմնավոր ներդրումների ծավալի բացահայտման և վերհանման առումով սպառողներին առաքվող էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի սակագներում դրանք չներառելու սկզբունքից ելնելով: Այդ նպատակով հանձնաժողովը յուրաքանչյուր տարի քննարկում և համաձայնություն է տալիս էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների հաջորդ տարիների ներդրումային ծրագրերին, ինչպես նաև ամփոփում է նույն ընկերությունների նախորդ տարվա ներդրումային գործունեության արդյունքները և հրապարակում համապատասխան վերլուծական տեղեկանքներ:

Հանձնաժողովի հետ ներկայումս համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերի շրջանակում 2025 թվականին Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառում ներդրումներ կիրականացնեն «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «ԶոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» և «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունները, ընդհանուր՝ շուրջ 101.0 միլիարդ դրամ ծավալով:

Մասնավորապես, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների ներդրումային ծրագրերն ուղղված են սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանը, նոր սպառողների սպառման համակարգերի միացմանը, առևտրային հաշվառման համակարգերի կատարելագործմանը, հետագա շահագործման համար ոչ պիտանի սարքավորումների փոխարինմանը, ժամանակակից տեխնիկայի և տեխնոլոգիաների ներդրմանը: «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը միտված է հիդրոէլեկտրակայանների հիդրոլոգիական կառույցների և պատվարների ուսումնասիրությանը և շինարարական աշխատանքների ծավալի գնահատմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանության, տեխնիկական անվտանգության և առողջության պահպանման ոլորտի գործառույթների բարելավմանը: «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է ընկերության շահագործման կազմակերպման համար անհրաժեշտ գույքի և անվտանգության համակարգերի ձեռքբերմանը: «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Սևան-Հրազդան» կասկադի վերականգնմանը՝ հետագա անվտանգ, արդյունավետ և հուսալի շահագործման նպատակով:

Ընդ որում, բացի նշված հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերից, Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունից կամ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության երաշխիքով միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված վարկերի շրջանակում «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» փակ բաժնետիրական ընկերությունը կշարունակի իրականացնել նաև 2-րդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագիրը, իսկ «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը՝ էլեկտրահաղորդման ցանցի կառուցմանն ու վերակառուցմանն ուղղված ծրագրերը: Նշված ծրագրերի շրջանակում 2025 թվականին նախատեսված է շուրջ 33.0 միլիարդ դրամի ներդրումներ: Բացի այդ, 2025 թվականին արտադրության փուլ անցնող և էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային հատվածում գործող արևային էլեկտրակայանների մասով կանխատեսվում է շուրջ 29.0 միլիարդ դրամի ներդրումներ:

Հանձնաժողովն առանձնակի ուշադրություն է դարձնում էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի բաշխման գործունեություն իրականացնող ընկերությունների ներդրումային ծրագրերի կառուցվածքին՝ ներդրումներն առաջնահերթ առավել վատթար վիճակում գտնվող բնակավայրերի սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանն ուղղելու նպատակով: Անհատապես ուսումնասիրվում է սպառողների կողմից սպասարկման որակի ցուցանիշներին (ընդհատումներ, էլեկտրական էներգիայի լարման թուլատրելի սահմաններից շեղումներ) վերաբերող յուրաքանչյուր բողոք, և բարձրացված հարցի լուծման ուղղությամբ հասցեական աշխատանքները ներառվում են ընկերությունների ներդրումային ծրագրերում:

Ներդրումային գործունեության վերլուծության արդյունավետության բարձրացման, ներդրումների հավաստիության և հիմնավորվածության ստուգման առավել արդյունավետ մեթոդներ և գործիքներ օգտագործելու նպատակով հանձնաժողովը 2025 թվականին հերթական անգամ կնախաձեռնի «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ու «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների ներդրումային գործունեության աուդիտի իրականացում, որը նպատակ ունի բարձրացնել հանրության և շահագրգիռ կողմերի մոտ ընկերությունների ներդրումային գործունեության նկատմամբ օբյեկտիվ, հիմնավոր գնահատականի ձևավորման նկատմամբ վստահությունը և սակագների հաշվարկներում ներառվող ներդրումային ծախսերի հիմնավորվածությունը: Ընդ որում, ներդրումային գործունեության աուդիտի որակը բարձրացնելու նպատակով նախատեսվում է մրցույթին մասնակցող աուդիտորական ընկերությունների նկատմամբ սահմանել նոր պահանջներ:

2025 թվականին հանձնաժողովը կամփոփի հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտներում գործունեություն իրականացնող ընկերությունների 2024 թվականի ներդրումային գործունեության արդյունքները, ինչպես նաև կքննարկի «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր», «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» և «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների հաջորդ տարիների ներդրումային ծրագրերը:

Հանձնաժողովն, ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2025 թվականին ևս՝ հետևողական է լինելու իր կարգավորման դաշտում գործող հանրային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող գնումների արդյունավետության ու թափանցիկության ապահովման հարցում՝ սպառողներին առաքվող էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի սակագների վրա ազդեցության առումով: Վերջիններիս կողմից գնումների գործընթացի թափանցիկության ապահովման նպատակով համապատասխան տեղեկատվությունը հրապարակվում է ինչպես «Գնումների մասին» օրենքով նախատեսված www.procurement.am ինտերնետային կայքում, այնպես և ընկերությունների պաշտոնական ինտերնետային կայքերում:

Գնումների կարգերի նկատմամբ պահանջների սահմանման, ինչպես նաև հետագա մոնիթորինգի ենթակա հանրային կազմակերպությունների ցանկում ներառված են հանրային ծառայությունների կարգավորման ոլորտում գործունեություն իրականացնող մասնավոր բաժնեմաս ունեցող այն ընկերությունները, որոնց կողմից իրականացվող գնումների արդյունավետությունը կարող է ազդեցություն ունենալ սպառողներին առաքվող էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի սակագների վրա, ինչպես, օրինակ՝ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» և «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերությունները, «Տրանսգազ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը, ինչպես նաև «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» բաց բաժնետիրական ընկերությունը (հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերի իրականացման նպատակով կատարվող գնումների մասով):

Նշված ցանկում չեն ներառվել 50 տոկոսից ավելի պետական բաժնեմաս ունեցող հանրային կազմակերպությունները, քանի որ նրանց կողմից իրականացվող գնումների գործընթացը կարգավորվում է «Գնումների մասին» օրենքով:

2025 թվականի ընթացքում հանձնաժողովը կշարունակի իրականացնել հանրային կազմակերպությունների գնումների գործընթացի կազմակերպման մոնիթորինգ՝ ռիսկային գործարքների վերհանման, ընթացակարգերի ընտրության հիմնավորվածության գնահատման, գնման ընթացակարգերի ընդհանուր ծավալում մրցակցային ընթացակարգերի կշռի գնահատման, հրապարակված գնումների պլանով նախատեսված և փաստացի իրականացված գնումների համապատասխանության ստուգման նպատակով:

Նույն ժամանակահատվածում կիրականացվի նաև հանրային կազմակերպությունների գնումների առանձին գործարքների մոնիթորինգ, որը ներառում է հանրային կազմակերպությունների կողմից գնման գործընթացի պլանավորման կամ նախապատրաստման մոնիթորինգը, գնման գործընթացի կազմակերպման մոնիթորինգը, այդ թվում՝ հանրային կազմակերպությունների կողմից մինչև գնման հայտարարությունն իրականացված շուկայի ուսումնասիրությունների, գործարքների համար կիրառվող գնման մեթոդների ընտրության, մրցութային փաստաթղթերի և մատակարարների ընտրության ընթացակարգերի, ինչպես նաև պայմանագրի կնքման և կատարման մոնիթորինգը:

Հանրային կազմակերպությունների գնումների առանձին գործարքների մոնիթորինգի արդյունքները հրապարակվում են հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում (www.psrc.am):

Հանձնաժողովը, 2025 թվականին համագործակցելով բոլոր շահագրգիռ կողմերի և միջազգային կազմակերպությունների հետ, կշարունակի աշխատանքները հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող անձանց կողմից փաստացի կատարված գնումների արդյունավետության ու թափանցիկության բարձրացման ուղղությամբ կիրառելով նաև արդեն իսկ ներդրված մոնիթորինգի մեխանիզմները:

1.5 ՎԵՐԱԿԱՆՁՆԱԿՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

Չայաստանի Չանրապետության Էներգետիկ անկախության բարձրացմանն ուղղված՝ վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ նոր հզորությունների ստեղծումը և դրան ուղղված համապատասխան իրավական և տնտեսական մեխանիզմների ներդրումը մշտապես գտնվում են կառավարության և հանձնաժողովի գործունեության առանցքում: Այդ առումով, հատկանշական է փոքր հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային կայանների լիցենզավորման գործընթացը՝ արևային էլեկտրակայաններ կառուցելու և շահագործելու համար:

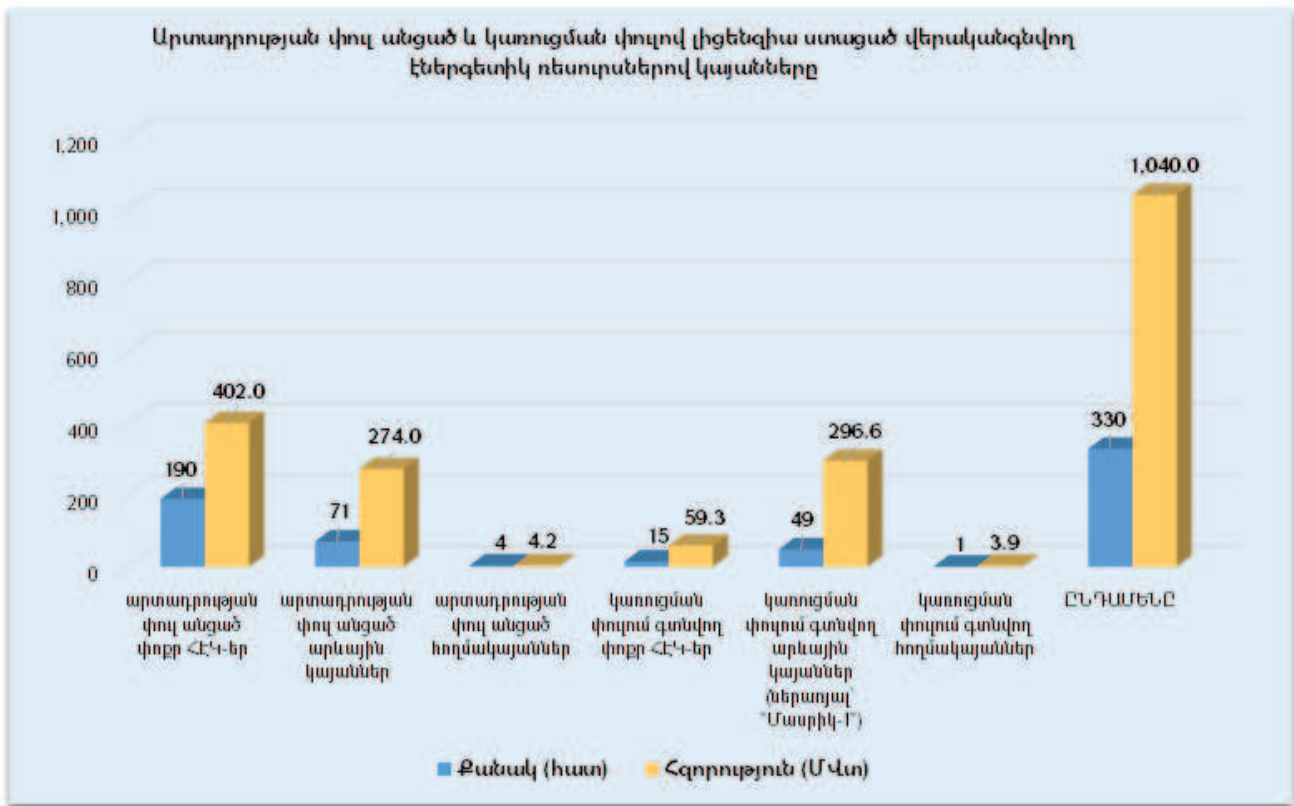
2024 թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ, առանց էլեկտրական էներգիայի գնման երաշխիքի, տրամադրվել է արևային էլեկտրակայանում էլեկտրական էներգիայի արտադրության 44 լիցենզիա, ընդհանուր՝ շուրջ 287 ՄՎտ հզորությամբ, որոնց շրջանակում շուրջ 69 ՄՎտ հզորությամբ 10 կայան արդեն իսկ անցել է շահագործման փուլ, իսկ մինչև 2025 թվականի ավարտն արտադրության փուլ կանցնեն շուրջ 106 ՄՎտ հզորությամբ ևս 21 կայաններ: Նույն ամսաթվի դրությամբ տրամադրվել է նաև բացառապես սեփական կարիքների համար արևային էլեկտրակայաններում էլեկտրական էներգիայի արտադրության 14 լիցենզիա, ընդհանուր՝ շուրջ 24 ՄՎտ հզորությամբ, որի շրջանակում 1 ՄՎտ հզորությամբ 2 կայանների կառուցումն ավարտվել է, իսկ մինչև 2025 թվականի ավարտը՝ կառուցումը կավարտեն շուրջ 19 ՄՎտ հզորությամբ ևս 7 կայաններ: Բացի այդ, ընթացքի մեջ է լրացուցիչ նախատեսված՝ 15 ՄՎտ գումարային հզորության սահմանաչափի շրջանակում համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններին և Չայաստանի վերականգնվող էներգետիկայի և էներգախնայողության հիմնադրամին մինչև 1 ՄՎտ հզորությամբ արևային էլեկտրակայանների կառուցման և շահագործման նպատակով լիցենզիաների տրամադրման գործընթացը, որի շրջանակում տրամադրվել է 3 լիցենզիա՝ ընդհանուր 1251 կՎտ հզորությամբ (600 կՎտ հզորությամբ մեկ կայան արդեն իսկ անցել է շահագործման փուլ):

Էլեկտրական էներգիայի գնման երաշխիք չունեցող արևային կայանների մեծ տեմպերով զարգացումը առանց Նշված կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի պահուստավորման և աշխատանքի ռեժիմների կարգավարման, խնդիրներ էր ստեղծում էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հուսալիության ցուցանիշների ապահովման տեսանկյունից, ինչի արդյունքում էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի առաջարկով ժամանակավորապես դադարեցվել էր գնման երաշխիք չունեցող արևային կայանների ցանցին միացման տեղեկանքների տրամադրումը: Չանձնաժողովի կողմից էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման ցանցային կանոններում կատարված փոփոխություններով կանոնակարգվեց Նշված կայաններում էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիաների տրամադրման, հաղորդման և բաշխման ցանցերին միացման տեղեկանքների տրամադրման գործընթացները՝ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի կողմից կարգավարման կիրառմամբ: Նշված իրավակարգավորումների շրջանակում վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների կիրառմամբ էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիաներ կարող են տրամադրվել նաև 2025 թվականին:

ՅԾԿ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Արդյունաբերական մասշտաբի արևային էլեկտրակայանների մասով նույնպես իրականացվում են համապատասխան ծրագրեր: Մասնավորապես, մինչև 2024 թվականի տարեվերջ նախատեսվում է ավարտել 55 ՄՎտ հզորությամբ «Մասրիկ-1» արևային էլեկտրակայանի կառուցումը, որը 2025 թվականից կսկսի համակարգ առաքել համեմատաբար էժան էլեկտրական էներգիա:

2025 թվականին հանձնաժողովը մասնակցություն կունենա Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կողմից իրականացվող՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի N°48-Լ որոշման 2-րդ հավելվածով հաստատված՝ Էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրով (մինչև 2040 թվականը) սահմանված՝ արևային էներգետիկայի զարգացմանն ուղղված միջոցառումներին:

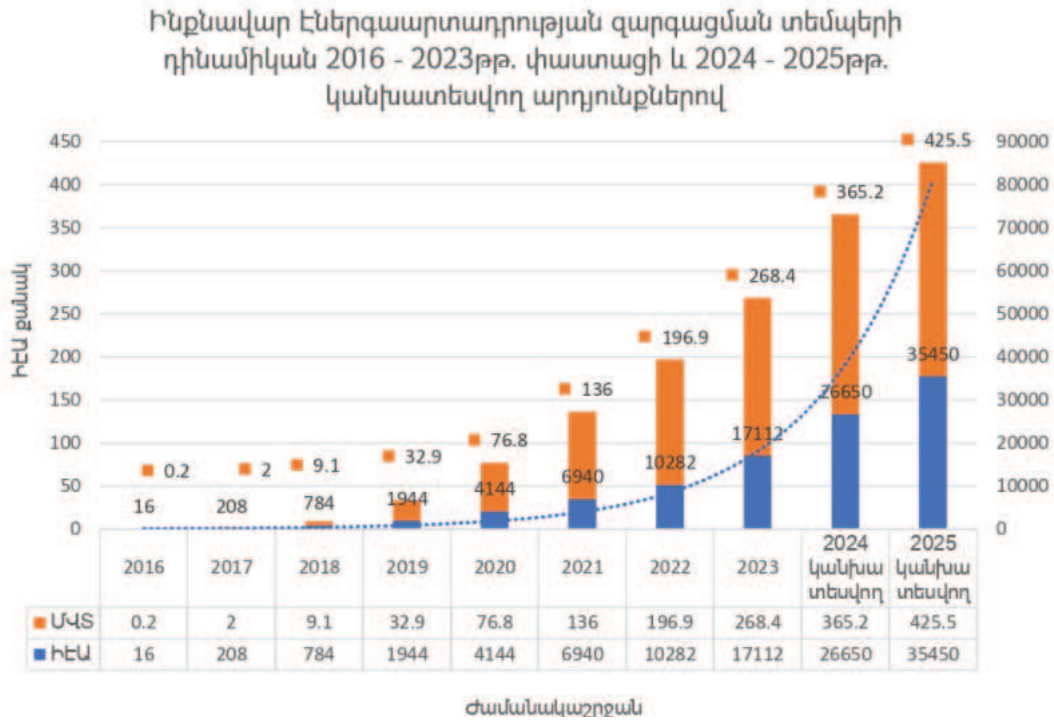
Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման և էներգետիկ անկախության ապահովման առումով տարեցտարի առավել նշանակալի է դառնում վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողների և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև իրականացվող էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի գործընթացը: Նշված գործընթացն իրավաբանական և ֆիզիկական անձ հանդիսացող սպառողներին հնարավորություն է տալիս առանց գործունեության լիցենզիա ստանալու՝ արտադրելու և սպառելու էլեկտրական էներգիա, միաժամանակ, ավելցուկն առաքելով բաշխման ցանց՝ հաշվարկային տարվա ընթացքում այն սպառելու կամ, հակառակ պարագայում, համապատասխան փոխհատուցում ստանալու հնարավորությամբ: Ինքնավար էներգաարտադրությունը թույլ է տալիս էլեկտրական էներգիայի սեփական արտադրության միջոցով բարելավել և համահարթեցնել սպառման ռեժիմներն ինչպես կենցաղային մակարդակում՝ նվազեցնելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող բնակիչ-սպառողների էլեկտրական էներգիայի գծով ծախսերը, այնպես էլ գործարար միջավայրում՝ նպաստելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող կազմակերպությունների ապրանքների և ծառայությունների ինքնարժեքի նվազեցմանը:

ՅԾԿ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

2024 թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ էլեկտրաէներգետիկական համակարգին են միացել ավելի քան 25400 ինքնավար էներգաարտադրողներ, որոնց համակարգերի ընդհանուր հզորությունը կազմել է մոտ 350 ՄՎտ:

2022 թվականի մայիսի 1-ից ուժի մտած «էներգետիկայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՅՕ-261-Ն օրենքի գործողությամբ մեկնարկել է ինքնավար էներգաարտադրության բարեփոխումների նոր փուլ, որով ինքնավար էներգաարտադրողներին հնարավորություն է տրվել ինքնավար էներգաարտադրության շրջանակում ձևավորել խմբեր և այդ խմբերում ընդգրկել առանձին ինքնավար էներգաարտադրողների և սպառողների, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիան արտադրել էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում և սպառել տարբեր կետերում: Նշված հնարավորություններն իրենց բնույթով որպես հեռանկարային և ինքնավար էներգաարտադրության զարգացման տեմպերի հսկայական ներուժ պարունակող հնարավորություն են տալիս տարբեր տնտեսական հետաքրքրություն և ռեսուրսներ ունեցող ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց միավորվել փոխադարձ տնտեսական շահ պարունակող տարատեսակ նախագծերի շուրջ՝ միաժամանակ ինքնավար խմբի ներսում ունենալով չկարգավորվող հարաբերություններ: 2024 թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ ձևավորվել են տարբեր ինքնավար էներգաարտադրողներից և սպառողներից կազմված մոտ 340 ինքնավար խմբեր, նույնքան ինքնավար էներգաարտադրողներ էլ օգտվել են իրենց տարբեր միացման կետերում էլեկտրական էներգիա արտադրելու և սպառելու հնարավորությունից:

Ստորև ներկայացված է ինքնավար էներգաարտադրության զարգացման տեմպերի դինամիկան 2016-2023 թվականների փաստացի, ինչպես նաև 2024-2025 թվականների կանխատեսվող արդյունքներով:

Ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող սպառողների կողմից բարձրացված խնդիրների, ինչպես նաև ինքնավար էներգաարտադրության գործընթացի արդյունավետության գնահատման ուղղությամբ հանձնաժողովի կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում 2025 թվականի ընթացքում ևս հանձնաժողովը հետամուտ է լինելու ինքնավար էներգաարտադրության կազմակերպմանը, հաշվառմանը և հատուցումներին առնչվող հարաբերությունների կատարելագործմանը:

2.1 ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ, ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ՍՊԱՌՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ ԵՎ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՊԱՐԶԵՑՈՒՄ

Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների համաձայն՝ մատակարարը պարտավոր է տարեկան առնվազն մեկ անգամ՝ նույնպես ամսվա վերջին տասնօրյակում, իր պաշտոնական կայքում հրապարակել բաժանորդների հաջորդ տարվա ջրամատակարարման գրաֆիկը, ինչպես նաև՝ այդ մասին կանոններով սահմանված կարգով բաժանորդների իրազեկված լինելու վերաբերյալ գրավոր ծանուցել հանձնաժողովին: Ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2025 թվականին ևս հանձնաժողովը կվերահսկի «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության՝ կանոններով սահմանված վերը նշված պարտավորությունների կատարման ընթացքը:

Որպես խմելու ջրի սակագների բարձրացումը որոշակիորեն զսպող մեխանիզմ, հանձնաժողովը յուրաքանչյուր տարի սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ համատեղ «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության սպասարկման տարածքում իրականացնում է մոնիթորինգ՝ փաստացի մատակարարվող խմելու ջրի չհաշվառվող ծավալները հայտնաբերելու նպատակով: Անհրաժեշտության դեպքում նման մոնիթորինգ կիրականացվի նաև 2025 թվականին:

Բացի այդ, հաշվի առնելով «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներկայացրած տեղեկատվությունը՝ ջրային կոմիտեի հետ համատեղ քննարկումների արդյունքում սկսվել և շարունակվում է մի շարք համայնքների բնակիչների՝ պարզեցված կարգով ընկերության բաժանորդ դառնալու գործընթացը: Մասնավորապես, խոսքը վերաբերում է այն բնակիչներին, որոնց սպառման համակարգերը պատմականորեն միացած են ջրային համակարգին և, որոնք օգտվում են խմելու ջրի մատակարարման և (կամ) ջրահեռացման ծառայություններից, սակայն տարբեր պատճառներով չեն հանդիսանում մատակարարի բաժանորդ: Նաև այն պատճառով, որ վարձակալության պայմանագրի շրջանակում պատշաճ կարգով բաժանորդների տվյալները չեն հանձնվել մատակարարին: Նշված միացումները հիմնականում Հայաստանի Հանրապետության մարզերում են և մերձմայրաքաղաքային ջրատարներից, որոնց հետևանքով չհաշվառվող ջրի օգտագործումը ջրասակավության շրջանում հանգեցնում է Երևան քաղաք մղվող խմելու ջրաքանակի նվազման: Քանի որ քննարկվող դեպքերը բազմաթիվ են, և ջրային համակարգում չհաշվառվող ջրի քանակների նվազեցման արդյունքում կավելանա մանրածախ ջրամատակարարման ծավալը, որն իր հերթին դրական ազդեցություն կունենա սպառողներին մատուցվող ծառայությունների սակագների վրա, նշված բնակիչները, հանձնաժողովի անհատական որոշումների հիման վրա, կդառնան մատակարար կազմակերպության բաժանորդ՝ առանց նոր միացման ընթացակարգի: Նշված գործընթացը կշարունակվի նաև 2025 թվականին:

Հանձնաժողովն ակտիվ մասնակցություն ունի նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև ընթացող՝ ջրային համակարգերը վարձակալության հանձնելու մասին պայմանագրի լավարկման գործընթացին, որի նպատակն է ավելացնել խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) համակարգերում ներդրումների ծավալները և բարելավել մատուցվող ծառայությունների որակը:

2.2 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմք ընդունելով հանձնաժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 9-ի N°397Ա որոշմամբ «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերությանը տրամադրված ԼՁN°0001 լիցենզիայի պայմանների N°3 հավելվածով ամրագրված բազիսային սակագների ճշգրտման մեխանիզմը և հաշվի առնելով խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների սակագների ճշգրտման վրա ազդող գործոնները (մանրածախ ջրամատակարարման ծավալի փոփոխություն, սղաճ, ընկերությանը մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի սակագների փոփոխություն, ջրային համակարգն այլ նպատակներով օգտագործումից և խմելու ջուրը ոռոգման նպատակով մատակարարելուց ստացվող լրացուցիչ հասույթի նվազեցում)՝ 2025 թվականին ևս կճշգրտվեն և կսահմանվեն բաժանորդներին մատուցվող խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների պայմանագրային հերթական տարվա սակագները:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի N°1880-Ն որոշումը, կառավարության 2016 թվականի նոյեմբերի 3-ի N°1122-Ն որոշման համաձայն՝ սոցիալապես անապահով ընտանիք համարվող սպառողները կդիտարկվեն որպես առանձին սպառողական խումբ, որոնց համար կսահմանվեն խմելու ջրի մատակարարման հնարավորինս նվազագույն սակագներ:

Բացի այդ, հանձնաժողովը «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերությանը տրամադրել է բացառապես սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա՝ 500 կՎտ հզորությամբ արևային էլեկտրակայան կառուցելու նպատակով, ինչի արդյունքում կկրճատվի խմելու ջրի (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ էլեկտրական էներգիայի ծախսը: Ընկերության կողմից նոր հայտերի ներկայացման դեպքում բացառապես սեփական կարիքների համար կտրամադրվեն էլեկտրական էներգիայի արտադրության նոր լիցենզիաներ:

Հաշվի առնելով էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի կարգավորման քաղաքականության գերակայությունները և Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի ձեռքբերումները, ոլորտի զարգացման շարունակականության ապահովման նկատառումից ելնելով՝ հանձնաժողովը 2025 թվականի ընթացքում կշարունակի աշխատանքներն էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի դինամիկ և համաչափ զարգացման, մրցակցության խթանման, գործարար և ներդրումային միջավայրի բարելավման, բաժանորդների իրավունքների և շահերի պաշտպանության, էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայությունների հասանելիության և ներթափանցելիության ապահովման, ինչպես նաև ենթակառուցվածքների զարգացման ուղղությամբ:

Ենթակառուցվածքների զարգացում, ընդլայնում, նոր տեխնոլոգիաների ներդրում և ծառայությունների հասանելիության ապահովում.

Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանրային ամրակցված և շարժական կապի (հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների) զարգացման և ենթակառուցվածքների հասանելիության ուղղությամբ կատարված աշխատանքների արդյունքում՝

- հանրապետության բոլոր (100%) բնակավայրերում հասանելի են հանրային ամրակցված հեռախոսակապի ծառայությունները, այդ թվում՝ 725 (72,4%) բնակավայրերում հասանելի են ամրակցված լայնաշերտ լարային ինտերնետի ծառայությունները, որից 692 (69,1%) բնակավայրերում, որոնք ընդգրկում են հանրապետության բնակչության շուրջ 97%-ը՝ օպտիկամանրաթելային ցանցերը (բաժանորդներին առաջարկվող լայնաշերտ ինտերնետի 20-100 Մբիթ/վ և ավելի արագությամբ), իսկ 996 (99,5%) բնակավայրերում՝ 2-30 Մբիթ/վ արագությամբ լայնաշերտ ինտերնետի անլար տեխնոլոգիաների ծառայությունները:
- հանրապետության 100% բնակավայրերում հասանելի են հանրային շարժական կապի 2G, 3G և 4G+ (LTE Advanced) տեխնոլոգիաների ծառայությունները, իսկ Երևան և Գյումրի քաղաքներում մասամբ հասանելի է նաև 5G տեխնոլոգիայի ցանցը, որի հետագա զարգացման և լիարժեք 5G տեխնոլոգիային բնորոշ տվյալների հաղորդման բարձր արագություններով և ցանցի փոքր ընդհատումներով ծառայությունների մատուցումն ապահովելու համար անհրաժեշտ ռադիոհաճախականային ռեսուրսի տրամադրման ուղղությամբ ներկայումս իրականացվում են անհրաժեշտ աշխատանքներ:

ՀԾԿՅ ԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Ընդ որում, հանրապետության բնակավայրերի 91,4%-ում (915 բնակավայրում) հասանելի է առնվազն 2 օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի շարժական կապի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը, իսկ 21,8%-ում (218 բնակավայրում, որը բնակչության ներգրավվածության առումով կազմում է հանրապետության բնակչության 76,2%-ը)՝ 3 օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը:

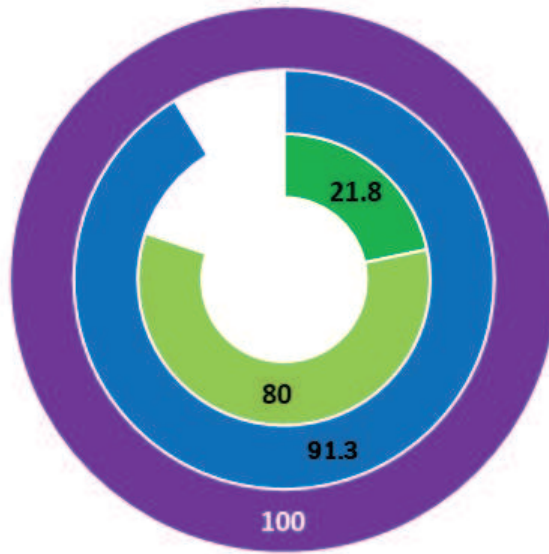
Ենթակառուցվածքների զարգացման ու ընդլայնման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, ծառայությունների հասանելիության և հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովման նկատառումներով հանձնաժողովի կողմից 2023 թվականին իրականացված 700 ՄՅց և 800 ՄՅց ռադիոհաճախականությունների հատվածների միջոցային գործընթացների, ինչպես նաև «Յուքում» փակ բաժնետիրական ընկերության լիցենզիայի գործողության ժամկետի երկարաձգման շրջանակում լիցենզիոն պարտավորությունների սահմանման և կատարման արդյունքում 2-ից 3 տարվա ընթացքում՝

- հանրապետության բնակավայրերի առնվազն 80%-ում հասանելի կլինի նաև «Տելեկոմ Արմենիա» ԲԲԸ-ի 4G+(LTE Advanced) ծածկույթը՝ արդյունքում բնակավայրերի առնվազն 80%-ում կլինի բոլոր 3 օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի 4G+(LTE Advanced) ծածկույթի հասանելիություն (ներկայումս այդ ցուցանիշը 21,8% 218 բնակավայր է),
- «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերության կողմից Երևանում, Գյումրիում և Վանաձորում կներդրվի շարժական լայնաշերտ կապի 5G ցանց (առավելապես «իրերի ինտերնետ»/IoT տեխնոլոգիայի ներդրմամբ),
- կբարձրացվեն շարժական կապի բոլոր երեք օպերատորների կապի ցանցերի հուսալիության և անվտանգության մակարդակները,
- ընդհանուր շուրջ 2 մլրդ դրամի կապիտալ ներդրումների իրականացմամբ կընդլայնվեն շարժական կապի բոլոր երեք օպերատորների կապի ենթակառուցվածքները,
- Հայաստանի Հանրապետության մասնագիտացված պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում «Վիվա Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից կհիմնվի շարժական կապի ծառայություններ մատուցելու հնարավորությամբ ուսումնական լաբորատորիա,
- «Յուքում» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից օպտիկամանրաթելային հասանելիություն չունեցող 302 բնակավայրերում կապահովվի լարային օպտիկամանրաթելային և (կամ) դրան որակապես համարժեք անլար տեխնոլոգիայի ամրակցված լայնաշերտ կապ, որի արդյունքում, նշված տեխնոլոգիայի լայնաշերտ ինտերնետ կապը հասանելի կլինի հանրապետության բոլոր բնակավայրերում:

ՀԾԿԳ ԳՈՐԾՈՒՄԵՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

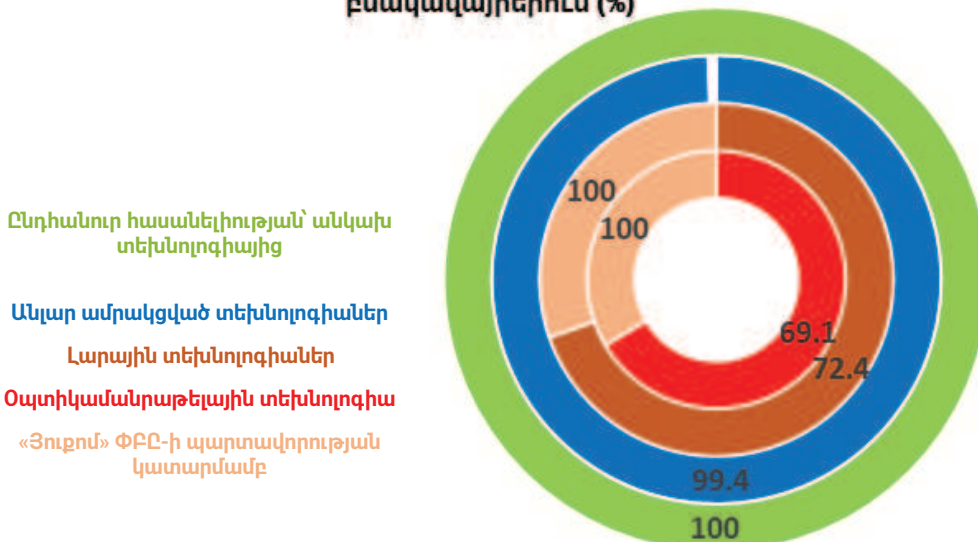
Ստորև բերված են հանրապետության բնակավայրերում շարժական կապի 4G+ տեխնոլոգիայի ծածկույթի և ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության դիագրամները՝ ըստ կիրառվող տեխնոլոգիաների և փոխադարձ ներթափանցելիության հասանելիության, ինչպես նաև վերոնշյալ պարտավորությունների կատարմամբ դրանց թիրախային արդյունքները:

4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթի փոխադարձ ներթափանցելիություն (%)

Ընդհանուր ծածկույթ՝ առնվազն 2 օպերատոր 3 օպերատոր *Տելեկոմ Արմենիա* ԲԲԸ-ի պարտավորության կատարմամբ

Ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիությունը բնակավայրերում (%)

Ընդհանուր հասանելիության՝ անկախ տեխնոլոգիայից

Անլար ամրակցված տեխնոլոգիաներ
Լարային տեխնոլոգիաներ

Օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիա
«Յուբոմ» ՓԲԸ-ի պարտավորության կատարմամբ

Այս համատեքստում պետք է նշել, որ հանրապետության բնակավայրերում օպտիկամանրաթելային ցանցերի հասանելիության՝ վերոնշյալ 69,1% ցուցանիշի արձանագրումն ու օպտիկամանրաթելային հասանելիություն չունեցող 302 բնակավայրերում ամրակցված լայնաշերտ կապի ենթակառուցվածքների հասանելիության ապահովման մասով «Յուքում» ընկերության նկատմամբ լիցենզիոն պարտավորության սահմանումը նպաստում են նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրով նախատեսված հանրապետության քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի առնվազն 80%-ում լայնաշերտ (օպտիկամանրաթելային) կապով և պետական թվային ծառայությունների հասանելիությամբ ապահովելու միջոցառման իրականացմանը:

Նկատի ունենալով ենթակառուցվածքների զարգացման և ծառայությունների հասանելիության ընդլայնման աշխատանքների շարունակականությունը՝ 2025 թվականի ընթացքում ակնկալվում է նաև ամրակցված լայնաշերտ (լարային՝ առավելապես օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիայի) ինտերնետ ծառայությունների բաժանորդների թվաքանակի աճ՝ 5-10%, ինչպես նաև ամրակցված (լարային) և շարժական լայնաշերտ ինտերնետ կապի հոսքերի աճ՝ 5-30% միջակայքերի սահմաններում:

Զուգահեռաբար, հանձնաժողովը շարունակելու է աշխատանքները հանրապետությունում շարժական կապի լայնաշերտ 5G տեխնոլոգիայի ներդրման ու զարգացման, այդ թվում՝ լիարժեք 5G տեխնոլոգիային բնորոշ տվյալների հաղորդման բարձր արագություններով և ցանցի փոքր ընդհատումներով ծառայությունների մատուցումն ապահովելու ուղղությամբ: Մասնավորապես, հաշվի առնելով, որ հանձնաժողովի տնօրինմանն են հանձնվել 2300-2400 ՄՅց, 3600-3800 ՄՅց ռադիոհաճախականությունների տիրույթները, ոլորտի իրավասու և շահագրգիռ այլ մարմինների հետ քննարկումների արդյունքում հանձնաժողովը նախատեսում է կազմակերպել և իրականացնել տվյալ տիրույթները, ինչպես նաև 700 ՄՅց և 2600 ՄՅց ռադիոհաճախականությունների տիրույթի ազատ հատվածների տրամադրման մրցութային գործընթացներ:

Հանձնաժողովի իրավական ակտերի բարեփոխումներ

Հանձնաժողովը շարունակելու է աշխատանքներն էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի օրենսդրության լրամշակման և բնագավառի զարգացմանը նպաստող նոր կարգավորումների ներդրման ուղղությամբ, որոնցից առանցքայիններն են.

- «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» օրենքի լրամշակում՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև ստորագրված Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով (ՀԸԳՀ/CEPA) ամրագրված հանձնառության: Նշված աշխատանքները հանձնաժողովի կողմից իրականացվելու են Հայաստանի Հանրապետության բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության հետ համագործակցությամբ՝ ԵՄ փորձագետների կողմից ՀԸԳՀ իրականացմանն ու մոնիթորինգին տեխնիկական աջակցությամբ:
- ԵՄ կարգավորումներին (BCRD-broadband cost reduction directive, GIA-Gigabit infrastructure act) համահունչ ենթակառուցվածքների համատեղ օգտագործման օրենսդրության (լայնաշերտ կապի ենթակառուցվածքների զարգացման նպատակով կապի և այլ ենթակառուցվածքների օգտագործման հնարավորության ստեղծում, որը կնպաստի լայնաշերտ կապի ցանցերի ներդրման ծախսերի նվազեցմանը) մշակում: Նշված աշխատանքները հանձնաժողովի կողմից իրականացվելու են Հայաստանի Հանրապետության բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության հետ համագործակցությամբ՝ Եվրոպական միության արևելյան գործընկերության երկրներում ներդրումներ ներգրավելու և ծառայությունների մրցակցությունը խթանելու, քաղաքական, իրավական և կարգավորող միջավայրի բարելավման նպատակով «ԵՄ-ն հանուն թվային օրակարգի» (EU4Digital) նախաձեռնությամբ տրամադրվող տեխնիկական աջակցության շրջանակում՝ Համաշխարհային բանկի փորձագիտական խմբի միջոցով:

Էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառը տնտեսության դինամիկ զարգացող ճյուղերից է, ուստի, հանձնաժողովը նոր տեխնոլոգիաների և ծառայությունների ներդրման համատեքստում մշտապես հետևում է բնագավառի միջազգային զարգացման միտումներին՝ կարգավորման գործընթացն այդ միտումներին առավել համահունչ դարձնելու նպատակով:

4

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից հանձնաժողով ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծության արդյունքները հիմք են հանդիսանում կարգավորմանը վերաբերող հիմնավորված որոշումների ընդունման, սակագների սահմանման ու վերանայման, ներդրումային ծրագրերի իրականացման ընթացքի գնահատման և լիցենզիայի պայմանների վերահսկման համար, ինչպես նաև հնարավորություն են տալիս ձևավորել կարգավորվող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական ցուցանիշների համապատասխան վիճակագրական բազա:

Ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2025 թվականի ընթացքում ևս հանձնաժողովն էներգետիկայի բնագավառի, ջրային ոլորտի կարգավորվող ընկերություններից, «Հայփոստ», «Հարավկովկասյան երկաթուղի» փակ բաժնետիրական և «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերություններից կատանա ֆինանսական հաշվետվություններ և կկատարի համապատասխան վերլուծություններ:

Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում ֆինանսական կայունություն և առաքված էլեկտրաէներգիայի և մատուցված ծառայությունների դիմաց «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից 100% վճարումներ ապահովելու նպատակով 2025 թվականին ևս հանձնաժողովը կշարունակի վերահսկել իր կողմից ներդրված հատուկ հաշվի մեխանիզմի բնականոն աշխատանքը՝ երաշխավորելով էլեկտրաէներգետիկական շուկայի կարգավորվող հատվածում երաշխավորված մատակարարի կողմից արտադրողներին և շուկային ծառայություններ մատուցող ընկերություններին վճարումների կատարումը:

Միաժամանակ, էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում հաշվեկշռման ծառայություն մատուցող արտադրողի (ՀԾՍ) հատուկ հաշվում դրամական միջոցների մուտքերի և ելքերի շրջանառության, ինչպես նաև վերջինիս կողմից երկրորդային և երրորդային պահուստ ապահովող արտադրողներից (ՀԷԱ կայաններ) ձեռքբերված հզորության (էլեկտրական էներգիայի) դիմաց վճարումների կատարման ժամկետների նկատմամբ՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններով սահմանված կարգավորումներին համապատասխանությունը վերահսկելու նպատակով, հանձնաժողովը 2025 թվականին ևս «Երևանի Ջերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերությունից ամսական արդյունքներով կատանա վերջինիս հատուկ հաշվում դրամական միջոցների շարժի վերաբերյալ տեղեկատվությունը և կվերլուծի այն:

Էլեկտրաէներգետիկական, գազամատակարարման համակարգերի և ջրային ոլորտի գործունեության մասին հանրությանն իրազեկելու նպատակով հանձնաժողովը 2025 թվականին ևս կշարունակի իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակել կարգավորվող ընկերությունների գործունեության տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները:

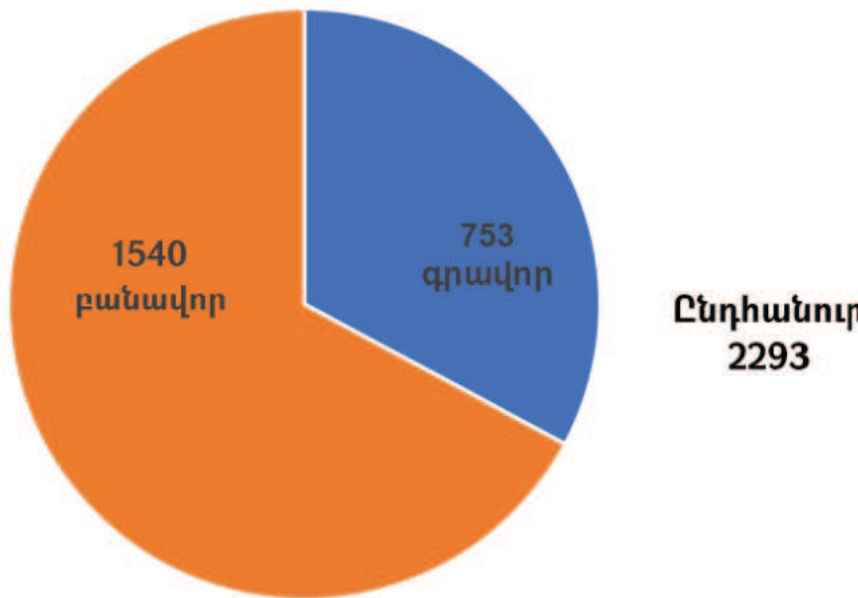
Օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման քաղաքականության, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման արդյունքում շուկայի մասնակիցների գործառույթների ֆունկցիոնալ փոփոխություններով և առանձնահատկություններով պայմանավորված կարգավորվող ընկերություններից առավել հասցեական տեղեկատվություն ստանալու նպատակով 2025 թվականին ևս անհրաժեշտության դեպքում կիրականացվեն հանձնաժողով ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների ձևերի լրամշակման աշխատանքներ:

5.1 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Սպառողների շահերի պաշտպանությունը հանձնաժողովի գործունեության առանցքային ուղղություններից է և կրում է բազմակողմանի բնույթ: Նշված աշխատանքներում իր ծավալով առանձնանում է սպառողների դիմում-բողոքների քննարկումը:

Հաշվի առնելով մատուցվող հանրային ծառայությունների կենսական նշանակությունը սպառողների համար՝ վերջիններիս կողմից բարձրացվող հարցերը կրում են մեծածավալ բնույթ (2024 թվականի 1-ին կիսամյակում՝ 2293 դիմում):

2024թ. 1-ին կիսամյակի ընթացքում հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների քանակները

Ավելին, շատ հաճախ դրանք հանձնաժողովի քննարկմանն են ներկայացվում ոչ միայն անմիջապես սպառողների կողմից, այլև տարբեր պատկան մարմինների և սպառողների շահերի պաշտպանությամբ հանդես եկող կառույցների միջոցով (Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն, Ազգային ժողովի պատգամավորներ, մարդու իրավունքների պաշտպան, ոլորտային հասարակական կազմակերպություններ):

Այս առումով հանձնաժողովը, մշտապես ուշադրության կենտրոնում պահելով սպառողների դիմում-բողոքների օպերատիվ արձագանքմանն ուղղված մեխանիզմների կատարելագործումը և, նպատակ ունենալով հանրային իրազեկման մակարդակի բարձրացման միջոցով ապահովել վերջիններին վերաբերող խնդիրների համակողմանի և արդյունավետ լուծում միջոցներ է ձեռնարկել հետևյալ ուղղություններով, որոնք 2025 թվականին ևս կրելու են շարունակական բնույթ.

- սպառողների հետ կապն ապահովելու նպատակով հանձնաժողովի՝ բանավոր եղանակով դիմում-բողոքների քննարկման համար նախատեսված հեռախոսահամարով տրվում է օպերատիվ տեղեկություն՝ սպառողներին հուզող հարցերի, ինչպես նաև խորհրդատվություն՝ մատակարար-սպառող հարաբերություններում դիմումատուի իրավունքների և պարտականությունների վերաբերյալ.
- հանրության առջև հաշվետվողականության ապահովման շրջանակում հանձնաժողովի յուրաքանչյուր անդամի, այդ թվում՝ հանձնաժողովի նախագահի կողմից, նշանակված են սպառողների հետ հանդիպումների օրեր՝ սպառողներին հնարավորություն տալով բարձրացնել իրենց հուզող հարցերը և ստանալ պարզաբանումներ.
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում գործում է www.e-request.am միասնական հարթակի միջոցով էլեկտրոնային դիմում-բողոք ներկայացնելու հնարավորություն, որը միտված է դիմումների քննարկման գործընթացն առավել թափանցիկ և սպառողների կողմից վերահսկելի դարձնելուն, ու թույլ է տալիս նաև առցանց ռեժիմով հետևելու դիմում-բողոքի քննարկման ընթացքին ու ստանալու առցանց պատասխան.
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում ներկայացված է սպառողների կողմից հաճախակի տրվող հնարավոր հարցերի և դրանց պատասխանների, ինչպես նաև մատակարար - սպառող հարաբերություններին առնչվող նոր կարգավորումների վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվություն, որոնք պարբերաբար թարմացվում են համապատասխանեցվելով գործող կարգավորումներին.
- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից հանձնաժողով է ներկայացվում սպառողների դիմում-բողոքների վերաբերյալ եռամսյակային տեղեկատվություն, որը, որպես սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների բաղադրիչ, քննարկվելուց հետո հրապարակվում է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում.
- մինչև 2025 թվականի առաջին եռամսյակի ավարտը հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում կիրառարակվի դիմումների քննարկման գործընթացի վերաբերյալ տարեկան տեղեկատվությունը:

5.2 ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՈՐԱԿԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Սպառողների կողմից բարձրացված խնդիրների շարքում իր կարևորությամբ առանձնանում է կարգավորվող ընկերությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների սպասարկման որակի սահմանված ցուցանիշների ապահովումը: Նշված գործընթացը մշտապես գտնվում է հանձնաժողովի ուշադրության առանցքում՝ ինչպես կարգավորվող ընկերությունների կողմից ներկայացվող տեղեկատվության վերլուծության և հանձնաժողովի կողմից տեղում իրականացվող մոնիթորինգի, այնպես և սպառողների դիմում-բողոքների ուսումնասիրության միջոցով:

Մասնավորապես, հանձնաժողովն էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերություններից սպառողների սպասարկման որակի փաստացի ցուցանիշների վերաբերյալ եռամսյակային պարբերականությամբ ստացված տեղեկատվության, ինչպես նաև սպառողների դիմում-բողոքների ուսումնասիրության հիման վրա մոնիթորինգի է ենթարկում՝

- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների՝ սպառողների մատակարարման ընդհատումների քանակի և տևողության ցուցանիշները,
- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից սպառողների դիմումներին, բողոքներին և հարցադրումներին պատասխանելու ժամկետները,
- սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշները,
- առևտրային հաշվառքի սարքերի խախտման դեպքում էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից կատարված վերահաշվարկները և հաշվարկված տույժերը,
- Նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին, Նոր կառուցվող կամ վերակառուցվող գազասպառման համակարգը գազամատակարարման համակարգին, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգին Նոր միացման կամ միացման փոփոխության գործընթացներում սահմանված ժամկետների խախտումները և դրանց պատճառները:

Սպառողների սպասարկման որակի պահանջների խախտման դեպքում իրավախախտ տնտեսվարողների նկատմամբ կիրառվում են օրենքով սահմանված համաչափ տույժեր և պարտավորեցվում իրենց խախտած ցանկացած իրավունքի ամբողջական վերականգնում:

Նշվածը, սակայն, ոչ միայն չի բացառում, այլև ենթադրում է ոլորտում արձանագրված թերությունների համակողմանի և խորքային վերլուծություն՝ վեր հանելով դրանց հիմքում ընկած իրական պատճառները և խորամուխ լինելով դրանց առավել արդյունավետ կարգավորմանն ուղղված լուծումների որոնումների մեջ: Նշված լուծումները դառնում են համապատասխան ծառայության մատակարարման և օգտագործման կանոնների լրամշակման առարկա՝ մատակարար-սպառող հարաբերություններին վերաբերող կարգավորումները դարձնելով ժամանակի պահանջներին համահունչ:

Հանրային ծառայությունների ոլորտում մատակարար-սպառող հարաբերությունները կանոնակարգող հիմնարար փաստաթղթերի, մասնավորապես, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնների, բնական գազի մատակարարման և օգտագործման, ինչպես նաև խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների լրամշակումն ու կատարելագործումը կրում են շարունակական բնույթ և, անհրաժեշտության դեպքում, կիրականացվեն նաև 2025 թվականին:

Հարկ է նշել, որ սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ եռամսյակային արդյունքներով, հրապարակվում է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

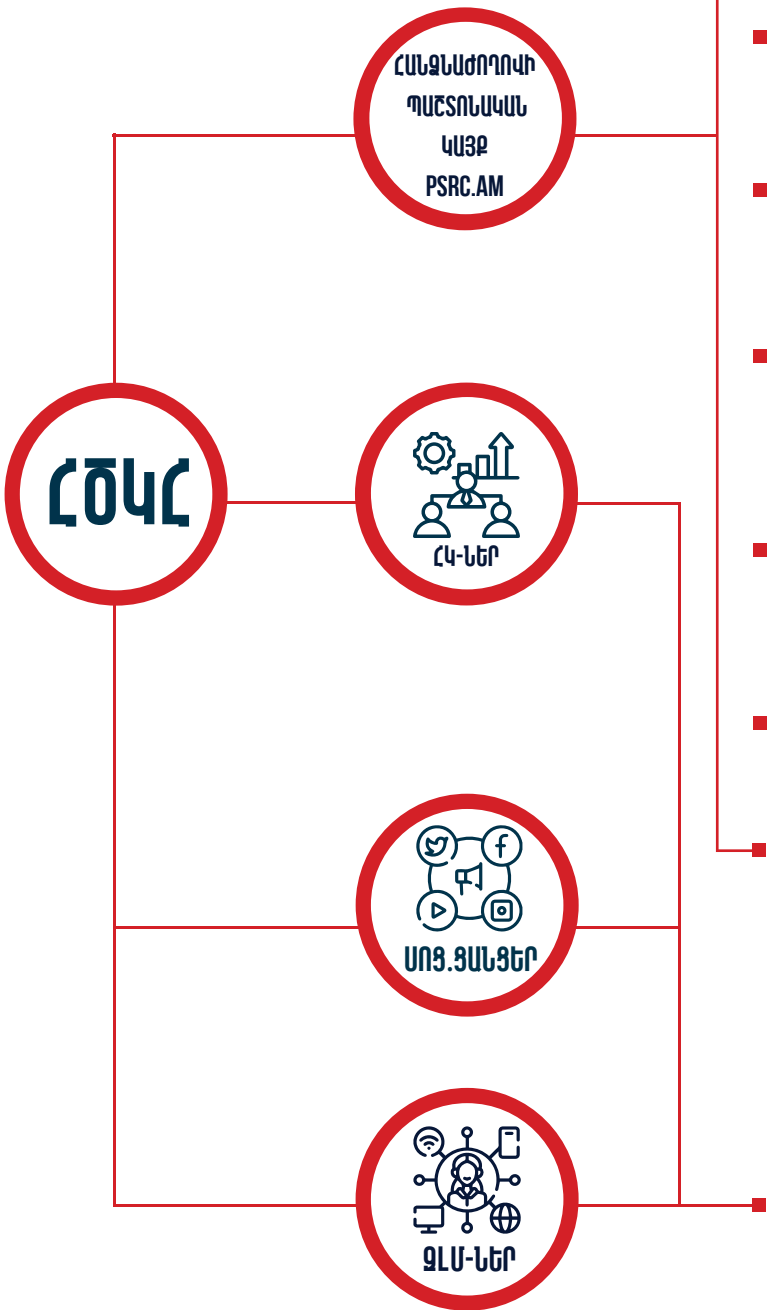
Սպասարկման որակի վերահսկողությանն ուղղված աշխատանքներն ունեն շարունակական բնույթ և կիրականացվեն նաև 2025 թվականի ընթացքում:

6

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համաձայն գործող օրենսդրության՝ հանձնաժողովն ապահովում է իր և իր կողմից կարգավորվող գործունեության հրապարակայնությունն ու թափանցիկությունը՝ զանգվածային լրատվամիջոցների, պաշտոնական ինտերնետային կայքի և այլ միջոցներով: Այս ուղղությամբ հանձնաժողովի ձեռնարկած քայլերը կրում են հետևողական բնույթ և միտված են հանրության շրջանում կառույցի դերի վերաբերյալ տեղեկատվության ընդլայնմանը և վերջինիս նկատմամբ վստահության բարձրացմանը: Մասնավորապես,

- հանձնաժողովը, որպես կոլեգիալ ինքնավար մարմին, օրենքով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում ընդունում է որոշումներ՝ դռնբաց նիստերի միջոցով: Այդ առումով, հանձնաժողովը, իր սահմանած կարգի համաձայն, հայտարարում է նիստերի անցկացման վայրը, օրը, ժամը և հնարավորություն է ընձեռում շահագրգիռ անձանց ու հանրության ներկայացուցիչներին մասնակցելու նիստերին՝ իր վարչական շենքի հնարավորությունների սահմաններում, ստանալու օրակարգ և քննարկվող նյութերը, ներկայացնելու տեղեկություններ և հանդես գալու ելույթներով: Ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2025 թվականին ևս սպառողների համար սակագների հաշվարկման մեթոդիկաները, բնագավառների (համակարգերի) կառուցվածքին, սպառողների սպասարկման որակին և պայմաններին վերաբերող հարցեր նիստում քննարկվելու դեպքում՝ հանձնաժողովը ողջամիտ ժամկետում այդ մասին կիրառելի Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը, կարգավորվող ոլորտի իրավասու պետական մարմնին և սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին՝ հնարավորություն ընձեռելով՝ նրանց ներկայացուցիչներին մասնակցելու նիստերին, հանդես գալու ելույթներով և առաջարկություններով:
- Հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքը պարբերաբար թարմացվում է՝ հնարավորություն ընձեռելով զանգվածային լրատվամիջոցներին, սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին և ցանկացած շահագրգիռ անձի իրազեկվել հանձնաժողովի գործունեության, հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման ներկա գործընթացների, ծառայությունների սպասարկման որակի, մատակարար-սպառող փոխհարաբերությունների և այլնի մասին:

Հանձնաժողովի նիստերի օրակարգեր, քննարկվող հարցեր

Հանձնաժողովի կողմից ընդունված որոշումներ

Հանձնաժողովի հաշվետվություններ և գործունեության ծրագրեր

Հանձնաժողովի պաշտոնատար անձանց հարցազրույցներ, պարզաբանումներ

Կարգավորվող բնագավառների ոլորտային ցուցանիշներ

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից հաշվետվությունների առցանց ներկայացում

Սպառողների կողմից դիմում-բողոքների առցանց ներկայացում e-request.am, psrcinfo@psrc.am

Սպառողների կողմից հաճախակի տրվող հարցեր և պատասխաններ

Հանձնաժողովի գործունեությանն առնչվող այլ հրապարակումներ

Հանձնաժողովի գործունեությանն առնչվող հանրային իրազեկումներ

- Հանձնաժողովի կայքը հնարավորություն է ընձեռում հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող ընկերություններին՝ պաշտոնական ինտերնետային կայքում գործող առցանց հաշվետվությունների հանձնման էլեկտրոնային հարթակի միջոցով համապատասխան հաշվետվությունները և տեղեկատվությունը հանձնաժողով ներկայացնել էլեկտրոնային եղանակով՝ առանց վարչական մարմին այցելելու:

2025 թվականին կշարունակվի արդյունավետ համագործակցությունը սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ: Ակտիվորեն ներգրավված լինելով հանձնաժողովի կողմից իրականացվող՝ հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման գործընթացներում, հասարակական կազմակերպություններն իրենց հերթին, սպառողների հետ տարվող աշխատանքների շրջանակում, կիրականացնեն հանձնաժողովի կողմից ընդունված որոշումների և մատակարար-սպառող կարգավորվող իրավահարաբերություններին առնչվող հանրային իրազեկման աշխատանքներ:

Հաշվի առնելով հանրության առջև հաշվետու լինելու օրենքի պահանջը, ինչպես յուրաքանչյուր տարի, այնպես և 2025 թվականին, հանձնաժողովը կիրապարակի նախորդ տարվա իր գործունեության հաշվետվությունը:

2025 թվականին հանձնաժողովի անդամները և մասնագետները հանրային հնչեղություն ունեցող խնդիրների շուրջ պարբերաբար հանդես կգան ճանաչողական բնույթի հաղորդումներով, պարզաբանումներով և հարցազրույցներով:

Հանձնաժողովը մշտապես համագործակցում է միջազգային կազմակերպությունների և այլ երկրների կարգավորող մարմինների հետ:

Մասնավորապես, հանրային ծառայությունների կարգավորման ոլորտում միջազգային լավագույն փորձն ուսումնասիրելու և Հայաստանի Հանրապետությունում այն կիրառելու կամ կիրառման հնարավորությունները դիտարկելու նպատակով հանձնաժողովը համագործակցում է Համաշխարհային բանկի, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի, Ասիական զարգացման բանկի, ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (USAID),

ԱՄՆ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովների անդամների ազգային ասոցիացիայի (NARUC), Հեռահաղորդակցության միջազգային միության (ITU), Էներգետիկայի կարգավորողների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), ԵՄ համապատասխան կազմակերպությունների, մասնավորապես ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg), Ջրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG), Էներգետիկ համայնքի (Energy Community) հետ: Նշված կազմակերպությունների կողմից պարբերաբար կազմակերպվում են սեմինարներ տարբեր երկրների կարգավորողների համար Էներգետիկ շուկաների ազատականացման, բաշխման և հաղորդման ցանցերի ցանցային կողեքման մշակման, ցանցերի հուսալիության և անվտանգության, ներառյալ՝ կիբերանվտանգության, վերականգնվող ռեսուրսներից էլեկտրական Էներգիայի արտադրության, էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի զարգացման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) կարգավորման քաղաքականության, լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության զարգացման, դրա քարտեզագրման, 5G տեխնոլոգիայի ներդրման, ռադիոհաճախականությունների արդյունավետ օգտագործման վերաբերյալ, որը հնարավորություն է տալիս հանձնաժողովին ուսումնասիրել միջազգային լավագույն փորձը և ստանալ համապատասխան տեղեկատվություն:

Չանձնաժողովը, հանդիսանալով Էներգետիկայի կարգավորողների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների Էլեկտրոնային հաղորդակցության կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg), Ջրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG) անդամ և Էներգետիկ համայնքի (Energy Community) դիտորդ կազմակերպություն, մասնակցում է նշված կազմակերպությունների տարեկան ընդհանուր ժողովներին, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից ստեղծված համապատասխան կոմիտեների և աշխատանքային խմբերի նիստերին:

Չանձնաժողովը 2025 թվականին նույնպես շարունակելու է ակտիվ մասնակցությունը EaPeReg ցանցի աշխատանքներին՝ աջակցելով ցանցի 2025 թվականի ղեկավարությանը և EaPeReg Troika-ին:

Չանձնաժողովը, որպես EaPeReg ցանցում գործող կարգավորողների անկախության և լայնաշերտի հարցերով աշխատանքային խմբի (IRB EWG) համանախագահ, շարունակելու է հեռահաղորդակցության շուկաների վերլուծության, լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության և հեռահաղորդակցության բնագավառի օրենսդրության մոտարկման աշխատանքները:

Մինևույն ժամանակ, որպես EaPeReg ցանցում գործող ռումինգի հարցերով աշխատանքային խմբի (REWG) նախագահող, հանձնաժողովը շարունակելու է համագործակցությունը «ԵՄ-ն հանուն թվային օրակարգի» (EU4Digital) նախաձեռնության հետ՝ Ռոումինգի տարածաշրջանային համաձայնագրի ստորագրմանն ուղղված աշխատանքների, ինչպես նաև ձայնային զանգերի վերջնավորման մեծածախ շուկայի վերլուծության իրականացման նպատակով:

ԵՄ ԱԼԳ երկրների հեռահաղորդակցության կարգավորողների ցանցում ռադիոհաճախականությունների հարցերով աշխատանքային խմբի շրջանակում հանձնաժողովը շարունակելու է աշխատել ռադիոհաճախականությունների տիրույթի տարածաշրջանային համաձայնագրի ստորագրման և հետագա կիրարկման ուղղությամբ:

2025 թվականի ընթացքում հանձնաժողովը շարունակելու է համագործակցությունը Էլեկտրոնային հաղորդակցության եվրոպական կարգավորողների մարմնի (BEREC) հետ՝ ինչպես բազմակողմ՝ EaPeReg ցանցի շրջանակում, այնպես էլ երկկողմ՝ BEREC կարգավորողների խորհրդի 2024 թվականի N°BOR/2024/01 որոշման համաձայն 2024 թվականին ներկայացրած հայտի շրջանակում:

When Balance is Achieved

Czech Telecommunication Office

PUBLIC
UTILITIES
COMMISSION

Ելնելով կարգավորող մարմինների հետ համագործակցության ընդլայնման, կարգավորման ենթակա ոլորտներում փորձի փոխանակման նկատառումներից, ինչպես նաև հաշվի առնելով Չեխիայի հեռահաղորդակցության գրասենյակի (CTU), Լատվիայի հանրային ծառայությունների հանձնաժողովի (PUC), Վրաստանի Էներգետիկայի կարգավորման ազգային հանձնաժողովի (GNERC) և Լեհաստանի Էլեկտրոնային հաղորդակցության գրասենյակի (UKE) հետ ստորագրված փոխըմբռնման հուշագրերը՝ հանձնաժողովը շարունակելու է վերջիններիս հետ համագործակցությունը:

ANACOM

AUTORIDADE
NACIONAL
DE COMUNICAÇÕES

Մինևույն ժամանակ, շարունակվում են համատեղ քննարկումները Պորտուգալիայի ազգային կարգավորող մարմնի (ANACOM) հետ՝ երկարաժամկետ կանոնավոր համագործակցություն ծավալելու, համագործակցության ուղղություններն ու կազմակերպման առանձնահատկությունները սահմանելու համար:

EU4Digital

2025 թվականի ընթացքում ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցում շարունակվելու են նաև աշխատանքները E&Y խորհրդատվական ընկերության հետ՝ EU4Digital նախաձեռնության հետ համագործակցության շրջանակում, որոնք ուղղված են կարգավորող մարմինների անկախության ամրապնդմանը և նպաստում են Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև ստորագրված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով (ՀԸԳՀ/CEPA) նախատեսված հանձնառությունների կիրարկման ճանապարհային քարտեզում ներառված միջոցառումների իրականացմանը:

Վերոնշյալ համաձայնագրի կիրարկման միջոցառումների ծրագրով նախատեսված աշխատանքների իրականացման նպատակով շարունակվելու են համատեղ աշխատանքները Համաշխարհային բանկի և ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) հետ, ինչպես նաև հանձնաժողովը շարունակելու է մասնակցել Եվրոպայի էներգետիկ կարգավորողների խորհրդի (CEER) կողմից կազմակերպվող աշխատանքներին՝ «Արևելյան գործընկերության երկրներում մաքուր էներգիայի անցման խթանում» EU4Energy-ի ծրագրի շրջանակում:

Հաշվի առնելով, որ հանձնաժողովը 2024 թվականին հանդես է եկել էներգետիկայի եվրոպական կարգավորողների խորհրդի (CEER) դիտորդի կարգավիճակ ստանալու հայտով՝ ակնկալելով 2025 թվականին արդեն իսկ ձեռք բերել դիտորդի կարգավիճակ, շարունակվելու է նաև երկկողմ համագործակցությունը էներգետիկայի եվրոպական կարգավորողների խորհրդի (CEER) հետ՝ օտարերկրյա պետությունների կարգավորող մարմինների համապատասխան փորձի ուսումնասիրության և համագործակցության խորացման նպատակով:

2025 թվականի ընթացքում կշարունակվեն Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի համակարգմամբ գործող միջազգային աշխատանքային խմբի շրջանակում միջազգային ռուսական ծառայությունների արդար սակագների ներդրման համար անհրաժեշտ պայմանների ձևավորմանն ուղղված աշխատանքները: Այս առնչությամբ հանձնաժողովը շարունակելու է նաև աշխատանքները Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետությունների օպերատորների էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերում միջազգային տրաֆիկի փոխանցումների ժամանակ խարդախությունների կանխարգելման հարցերով աշխատանքային ենթախմբի շրջանակում: Հանձնաժողովը, հանդիսանալով Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի «Բնական մենաշնորհների սուբյեկտների գործունեության կարգավորման միասնական սկզբունքների և կանոնների մասին արձանագրության» (պայմանագրի հավելված 20) շրջանակում նախատեսված աշխատանքների իրականացման համար Հայաստանի Հանրապետության կողմից լիազորված մարմին, շարունակելու է մասնակցել Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի բնական մենաշնորհների գծով Խորհրդատվական կոմիտեի աշխատանքներին՝ մասնավորապես Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության մոտարկման մասով:

Համագործակցելով Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության հետ՝ հանձնաժողովը կշարունակի համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի համապատասխան կառույցների հետ՝ Եվրասիական տնտեսական միության էլեկտրաէներգետիկական և գազի ընդհանուր շուկաների ձևավորման ուղղությամբ տարվող աշխատանքներում:

8

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԵՐԻ ԱՊԱՅՈՎՈՒՄ ԵՎ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԱՅՊԱՆՄԱՆ ԾԱԽՍԵՐԻ ՆԱԽԱՅԱԾԻՎ

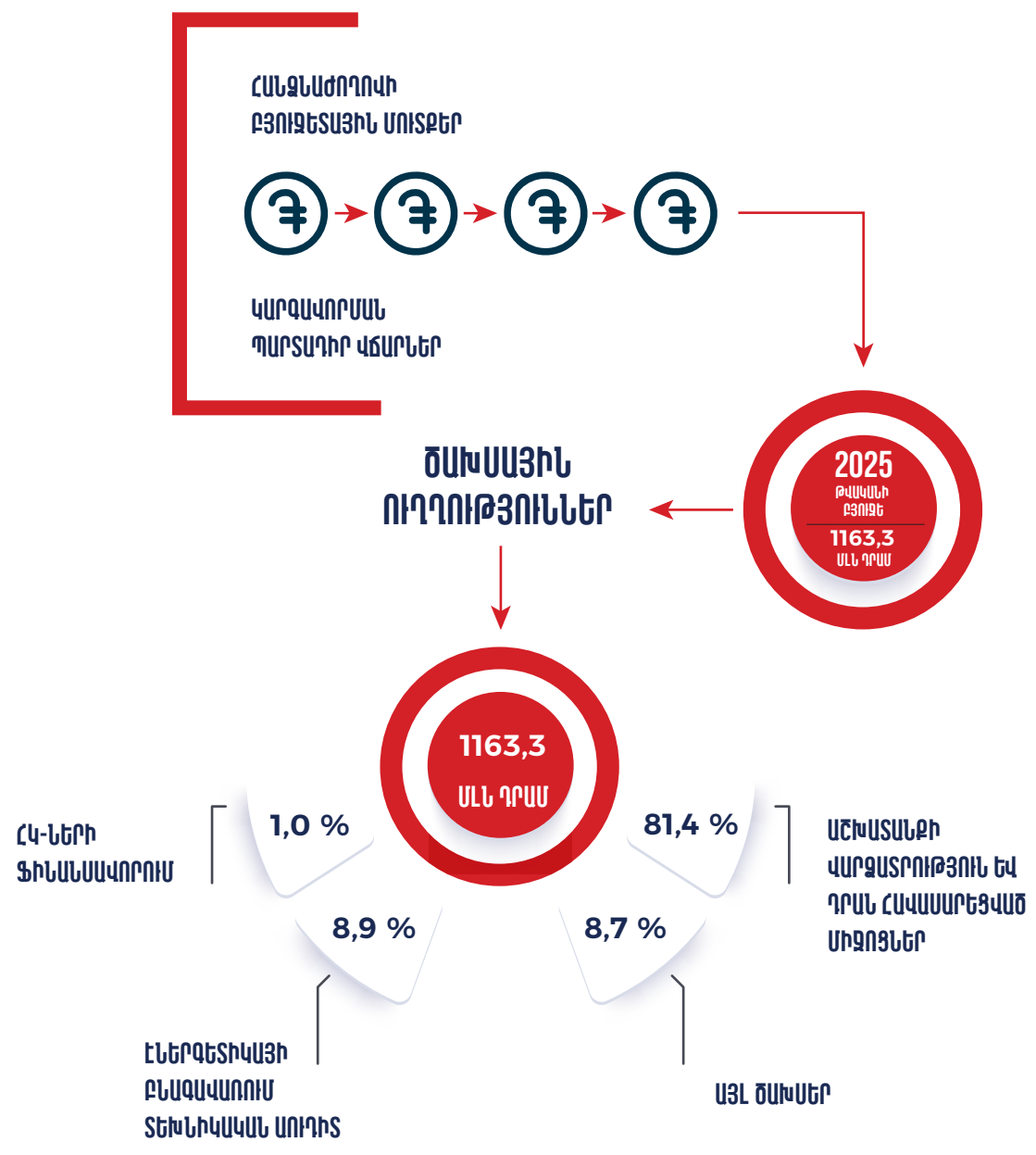
2025 թվականին հանձնաժողովի վերահսկողության ներքո կգտնվի կարգավորվող ընկերությունների կողմից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե մուտքերի ապահովման գործընթացը՝ լիցենզիաների տուրքերի, ռադիոհաճախականությունների տրամադրման և օգտագործման վճարների, կարգավորվող ոլորտներում հանձնաժողովի կողմից կիրառվող տուգանքների, ինչպես նաև կայանները լիցենզիաներով ամրագրված ժամանակահատվածում չգործարկելու, լիցենզիայի պայմանները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար գանձվող ֆինանսական երաշխիքների գծով վճարումների մասով:

Ըստ կանխատեսումների՝ 2025 թվականին նշված աղբյուրներից պետական բյուջե կփոխանցվի մոտ 8986,3 միլիոն դրամ, որից ռադիոհաճախականությունների օգտագործման և թույլտվությունների տրամադրման գծով կանխատեսվող մուտքերը կկազմեն շուրջ 8550,0 միլիոն դրամ:

Միաժամանակ, «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» օրենքի համաձայն՝ հանձնաժողովի լիազորությունների իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների գոյացման նպատակով հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող անձանց կողմից 2025 թվականին պետական բյուջե կվճարվեն հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարներ՝ շուրջ 1163,3 միլիոն դրամի չափով:

Հանձնաժողովի յուրաքանչյուր տարվա բյուջեն ձևավորվում և հաշվարկվում է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 38-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն: Մասնավորապես, հանձնաժողովի 2025 թվականի բյուջեն կկազմի 1163,3 միլիոն դրամ, որի շուրջ 81,4%-ը նախատեսվում է ուղղել աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսերին, իսկ 8,7%-ը՝ հանձնաժողովի բնականոն գործունեության ապահովման համար անհրաժեշտ ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների ձեռքբերմանը: Ընդ որում, հանձնաժողովի 2025 թվականի բյուջեի շուրջ 8,9%-ը նախատեսվում է ուղղել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» և «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից իրականացված ներդրումների տեխնիկական աուդիտի աշխատանքների պատվիրմանը, իսկ 1%-ը՝ «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 38-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն, կուղղվի հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտում սպառողների շահերը պաշտպանող, օրենսդրությանը համապատասխան գրանցված հասարակական կազմակերպություններին՝ վերջիններիս կարողությունների զարգացման և նրանց անդամների մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման նպատակով:

Հանձնաժողովի 2025 թվականի տարեկան բյուջեի կանխատեսումներ

Հանձնաժողովի 2025 թվականի տարեկան բյուջեի նախագծի վերաբերյալ կազմակերպվել է հանրային քննարկում, որի մասին տեղեկատվությունը հրապարակվել է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում: Քննարկման մասնակիցներին ներկայացվել է հանձնաժողովի բյուջեի ձևավորման մեխանիզմը, ինչպես նաև պարզաբանվել են բյուջետային հայտի նախագծի հիմքում դրված ծախսային հաշվարկ-հիմնավորումները:

9

ՀԱՆՃՆԱԺՈՂՈՎԻ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ

Հանձնաժողովի 2025 թվականի գործունեության ծրագրի նախագիծը հանրային քննարկման ներկայացնելու նպատակով հրապարակվել է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում, ինչպես նաև ուղարկվել է սպառողների շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպություններին: Ներկայացված առաջարկությունները կամ ներառվել են ծրագրում, կամ տրվել են համապատասխան պարզաբանումներ:

Հանձնաժողովի 2025 թվականի գործունեության ծրագրով նախատեսված աշխատանքները կներառվեն 2025 թվականի աշխատանքային ծրագրում, որը կհաստատվի 2024 թվականի տարեվերջին և կհրապարակվի հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

